

Вплив технологічних інновацій на міжнародний бізнес

Сучасні технологічні інновації трансформують способи, якими компанії взаємодіють на міжнародному ринку, впливаючи на всі аспекти їхньої діяльності, від виробництва до маркетингу та логістики. Технологічні новації трансформують міжнародний бізнес, створюючи нові можливості для підприємств і виклики для їхнього управління. Розуміння цього впливу є критичним для підприємств, що бажають залишатися конкурентоспроможними в умовах динамічного міжнародного ринку.

Технологічні інновації впливають на форми ведення бізнесу на різних рівнях, від стратегічного планування до оперативної діяльності. До таких інновацій можна віднести: 1) Інтернет речей - підключення фізичних пристроїв до Інтернету для збору та обміну даними, що сприяє оптимізації виробничих процесів та покращує обслуговування клієнтів; 2) штучний інтелект і машинне навчання - використання алгоритмів та аналізу даних для прийняття рішень, автоматизації завдань та покращення ефективності бізнес-процесів; 3) блокчейн - технологія розподіленого реєстру, яка забезпечує безпеку та надійність транзакцій та даних, сприяючи розвитку нових моделей бізнесу, таких як криптовалюти, платежі та смарт-контракти; 4) електронна комерція - розвиток онлайн-торгівлі та платформ для продажу товарів і послуг через Інтернет, що змінює способи взаємодії між компаніями та споживачами. Ці технологічні інновації трансформують способи, якими компанії взаємодіють зі своїми клієнтами, конкурують на ринку, виробляють продукцію та управляють своїми операціями [1].

Впровадження технологічних інновацій у міжнародному бізнесі може супроводжуватися рядом проблем. Впровадження новітніх технологій часто пов'язане з великими витратами на закупівлю обладнання, програмного забезпечення, навчання персоналу та зміни бізнес-процесів. Використання нових технологій може вимагати спеціалізованих знань і навичок, які можуть бути відсутні у наявному персоналі компанії. Нові технології можуть не бути сумісними з існуючими системами у компанії, що може ускладнити їхнє впровадження та інтеграцію. Не всі проекти з впровадження нових технологій завжди вдаються. Недоліки в плануванні, недостатня підтримка керівництва, технічні проблеми - це лише деякі з чинників, які можуть призвести до невдачі проекту. Ці проблеми вимагають уважного аналізу, планування та управління процесом впровадження, а також гнучкості та готовності до змін зі сторони керівництва та персоналу компанії, що працює на міжнародному ринку [2].

В той же час прогрес зупинити неможливо, і компанії, які зможуть швидко адаптуватись до змін і використати технологічні інновації собі на користь, зможуть отримати ряд суттєвих переваг перед конкурентами. Технологічні інновації дозволяють автоматизувати багато рутинних завдань та оптимізувати бізнес-процеси, що призводить до підвищення продуктивності та ефективності роботи. Ти самим їх використання дозволить не лише вивільнити ресурси, але і підвищити ефективність рутинних процесів.

Впровадження новітніх технологій може мати значний вплив на підвищення прибутковості міжнародного бізнесу з декількох причин. По-перше, оптимізація операційних процесів за допомогою технологій дозволяє компаніям знижувати витрати на робочу силу, час та ресурси. Автоматизація рутинних завдань та використання програмного забезпечення для управління процесами може ефективно використовувати ресурси компанії, зменшуючи витрати на операційну діяльність. По-друге, зменшення споживання енергії та матеріалів також допомагає знизити витрати та збільшити екологічну стійкість бізнесу. Використання енергоефективних технологій та процесів може не лише зменшити витрати на енергію, а й допомогти зменшити вуглецевий викид та вплив на навколишнє середовище, що стає все більш важливим у сучасному світі. Нарешті, впровадження новітніх технологій може допомогти впоратися зі складними викликами міжнародного бізнесу, такими як глобальна конкуренція та швидкі зміни в ринкових умовах. Отже, впровадження новітніх технологій є важливим чинником для забезпечення успіху міжнародного бізнесу, оскільки воно допомагає знизити витрати, підвищити ефективність та адаптуватися до змін у конкурентному середовищі.

Список використаних джерел

1. Прокопенко О., Войтенко О., Костирко Д., Казаков В. Інноваційні стратегії розвитку суб'єктів зовнішньо-економічної діяльності на міжнародному ринку. *Академічні візії*. 2023. № 16. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/131>
2. Чуніхіна Т., Корж М., Краснощок В. Міжнародна торгівля в умовах глобальних трансформацій. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. № 2. URL: https://www.researchgate.net/publication/379789148_MIZNARODNA_TORGIVLA_V_UMOVAN_GLOBALNIH_TRANSFORMACIJ

УДК 94: 327 «1893/1896»

Васильєва О.А., студентка І курсу факультету національної безпеки, права та міжнародних відносин
Науковий керівник - Шевчук А. В., д.іст.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

Дитячі роки та навчання Фрітьйофа Нансена

На сьогодні, національні герої держави – це не тільки прапороносці минулого, а й постаті, які підтримують національну ідентичність, культурну спадщину та моральні цінності народу. Фрітьйоф Нансен почесно займає значне місце серед когорти видатних людей Норвегії, адже за своє життя він здобув визнання мандрівника, океанолога, біолога, метеоролога, а також громадського діяча, дипломата та політика.

Метою статті є дослідження дитячих років і навчання Фрітьйофа Нансена, які чинники впливали на формування його світогляду, також визначити роль батьків майбутнього національного героя у виборі майбутньої сфери діяльності науковця. Важливим є встановити, як освітній процес та захоплення Ф. Нансена вплинули на його життя в цілому.

Фрітьйоф Нансен народився у 1861 р. у садибі Стуре-Френ, поблизу Христіанії (тепер Осло). Його сім'я належала до середнього класу. Батько, Ханс Нансен, був відомим адвокатом та нотаріусом. Мати, Аделаїда Ісака, була домогосподаркою та цікавилася літературою та мистецтвом. Тому батьки завжди прагнули забезпечити комфортні умови та можливості для освіти своїй великій сім'ї, де загалом було шість дітей. Незважаючи на матеріальне благополуччя і достаток, його батьки дотримувалися спартанської системи виховання [1]. Вона базувалася на військових принципах та включала фізичну і моральну підготовку дітей, зокрема хлопчиків. Основною метою цієї системи було формування сильних та відмінних воїнів для армії. Тому дітей навчали військовому мистецтву ще з дитинства. Звичайно, ця система вимагала від дітей великої витривалості та відданості, але також призводила до формування сильних, дисциплінованих та військово навчених особистостей.

Дитинство Нансена пройшло в надзвичайно мальовничій місцевості на околицях столиці Норвегії – Христіанії. Тому він виріс в атмосфері, яка стимулювала його допитливість та любов до пригод. Саме тому він з раннього віку виявляв інтерес до науки, особливо до природознавства. У школі Нансен був дуже здібним, найлегше йому давалися предмети природничого циклу. Окрім цього, батько часто брав хлопчика у походи по норвезьких фіордах. Під час походів вони досліджували геологічну будову фіордів, аналізували процеси їх формування та еволюції, вивчали життя морських мешканців – риби, морських ссавців, птахів і безхребетних [2].

З групою товаришів Ф. Нансен здійснював далекі походи по горах Скандинавії, пробираючись крізь дрімучі ліси та гірські ущелини, переправляючись через стрімкі, бурхливі ріки. Іноді такі екскурсії тривали два тижні і більше. Хлопець вражав своїх супутників надзвичайною сміливістю. Якщо перед ним була майже прямовисна скеля, то він виDIRався навпростець, не обходячи небезпечного місця; тому не раз у житті наражався на небезпеки. Повертаючись із далеких екскурсій, він ще з більшим запалом брався до навчання, сів за книжки і, не знаючи втоми, читав з таким самим захопленням, як і подорожував [1].

1880 р. Фрітьйоф Нансен вступив до університету в Христіанії. Ще будучи студентом, почав цікавитися полярними дослідженнями. Під час навчання юнак брав участь у численних наукових експедиціях, досліджував арктичні та атлантичні води. Ці експедиції заклали фундамент для його майбутніх полярних досліджень. У 1882 р., скориставшись випадком, Фрітьйоф у ролі простого матроса здійснив рейс на промисловому судні «Вікінг», яке було облаштовано для полювання на тюленів. Після повернення з цієї подорожі він влаштувався на роботу до природознавчого музею міста Берген. У нього була заповітна мрія: здійснити подорож через льодове плато Гренландії від східного до західного її узбережжя. Багато хто вважав таку експедицію безумством, бо центральна частина Гренландії вважалась непрохідною [1]. Класична освіта та знання наук заклали міцний фундамент для наукової діяльності Фрітьйофа Нансена, адже практичний досвід роботи матросом допоміг оволодіти йому навичками мореплавства. Захоплення природою та подорожами визначило його подальший шлях як полярного дослідника [3].

У 1888 р. Нансен вперше перетнув Гренландію на лижах. Цей подвиг приніс йому світову славу і зробив одним з найвідоміших полярних дослідників того часу. Після Гренландії він брав участь у ще кількох полярних експедиціях, досліджуючи Арктику та Північний Льодовитий океан і загалом зробив значний внесок в океанографію, розробивши нові методи дослідження морських течій [3].

Отже, дитячі роки та здобута освіта відіграли ключову роль у формуванні особистості Фрітьйофа Нансена як видатного норвезького науковця, підготувавши підґрунтя для його визначних досягнень у галузі полярних досліджень, та гуманітарної діяльності. Саме батьки відігравали важливу роль у його формуванні як особистості в цілому, адже завдяки системі виховання та захопленням навколишнім середовищем Ханс та Аделаїда змогли виховати багатогранну особистість. Фрітьйоф Нансен залишив по собі багату спадщину як дослідник, океанограф, гуманітарний діяч і лауреат Нобелівської премії миру.

Список використаної джерел:

1. Нансен Фрітьйоф. Відомі географи, географічні персоналії. URL: <https://cutt.ly/Oewjb4UM>.
2. Фрітьйоф Нансен: історія життя та експедицій. URL: <https://cutt.ly/Fewjnlpd> (дата звернення:20.04.2024).
3. Хто такий Фрітьйоф Нансен: біографія відомого норвезького дослідника URL: <https://cutt.ly/NewjnKmp> (дата звернення:23.04.2024).

Ващенко К.Я., студент групи МЕМ-6, ФНБПМВ
 Науковий керівник - Грабчук І.Л., к.е.н., доцент
 Державний університет «Житомирська політехніка»

Стратегії кризового управління та відновлення бізнесу в умовах глобальних викликів

У сучасному світі бізнес часто зіштовхується з різними кризами, які можуть включати економічні коливання, екологічні катастрофи, пандемії або політичну нестабільність. Саме тому дослідження стратегій кризового управління та відновлення вкрай важливі для стійкості та успіху компаній у довгостроковій перспективі.

Кризове управління вимагає чіткого розуміння потенційних ризиків та ефективного планування. Проактивні стратегії включають розробку планів дій, що заздалегідь враховують можливі негативні події, а також встановлення систем раннього попередження для моніторингу індикаторів, які можуть сигналізувати про наближення кризи. Реактивні стратегії зосереджені на мінімізації шкоди під час кризи та швидкому реагуванні, що включає кризову комунікацію зі стейкхолдерами і відновлення операцій, обговорення важливості стратегічних партнерств у зміцненні кризового управління. Партнерства з зовнішніми організаціями, такими як місцева влада, інші підприємства або некомерційні організації, можуть забезпечити додаткові ресурси та інформацію, які є критичними під час кризи.

Відновлення після кризи вимагає гнучкості і інноваційного підходу. Бізнесам необхідно не лише відновити свою діяльність до попереднього рівня, але й адаптуватися до нових реалій, що можуть включати змінене регуляторне середовище або зміни у споживчих поведінках. Це може включати впровадження нових технологій, переосмислення бізнес-моделей, та активізацію інновацій.

Таблиця 1

Порівняння проактивних та реактивних стратегій кризового управління (узагальнено за [1-3])

Показник	Проактивні стратегії	Реактивні стратегії
Основний фокус	Попередження криз	Реагування на кризу
Планування	Довгострокове та систематичне	Короткострокове та спонтанне
Методи	Аналіз ризиків, раннє виявлення, стратегічне планування	Швидке реагування, кризова комунікація
Технології	Прогнозування за допомогою штучного інтелекту, моніторинг та аналітика	Кризові інформаційні системи, комунікаційні платформи
Післякризові дії	Оцінка ефективності запланованих заходів	Аналіз причин кризи та відновлення діяльності

Ця таблиця ясно демонструє, як проактивні стратегії спрямовані на запобігання кризам через планування та моніторинг, в той час як реактивні стратегії зосереджені на мінімізації шкоди та швидкому відновленні після непередбачених подій. Обидва підходи важливі для комплексного кризового управління.

Сучасні технології відіграють ключову роль у кризовому управлінні. Інструменти аналізу даних можуть допомогти ідентифікувати та аналізувати ризики до їхньої маніфестації. Технології, такі як штучний інтелект і машинне навчання, здатні прогнозувати потенційні кризові сценарії та оптимізувати рішення про відновлення.

Стратегії кризового управління та відновлення мають вирішальне значення для забезпечення стійкості бізнесу. В умовах глобальних викликів, таких як економічна невизначеність, зміна клімату чи пандемії, компанії, які ефективно керують кризами та швидко адаптуються, зможуть не тільки вижити, але й процвітати.

Список використаних джерел

1. Fink, S. (1986). Crisis Management: Planning for the Inevitable. New York: American Management Association.
2. Lagadec, P. (1993). Preventing Chaos in a Crisis: Strategies for Prevention, Control and Damage Limitation. London: McGraw-Hill.
3. Mitroff, I. I., & Anagnos, G. (2001). Managing Crises Before They Happen: What Every Executive and Manager Needs to Know about Crisis Management. New York: AMACOM

Значення технологічних інновацій в міжнародній економічній діяльності

Сучасний бізнес постійно еволюціонує, пристосовуючись до передових технологій, які перетворюють правила гри. На даному етапі економічного розвитку використання технологій не просто важливе, але і обов'язкове для успішної конкуренції та сталого розвитку. Незалежно від масштабів компанії чи сфери її діяльності, інноваційні технології стають ключовими чинниками, які визначають ефективність та прибутковість підприємства. Впровадження цих технологій сприяє оптимізації бізнес-процесів, підвищенню ефективності роботи, поліпшенню співпраці з клієнтами та співробітниками, а також зниженню витрат і ризиків.

Технологічні інновації займають центральне місце в складі інновацій, оскільки вони визначають напрямок розвитку сучасного суспільства та економіки. Вони створюють нові можливості та змінюють способи виробництва, споживання та взаємодії, підвищують продуктивність і ефективність виробничих процесів, стимулюють конкуренцію та сприяють виникненню нових галузей та ринків. Впровадження технологічних інновацій є важливим елементом стратегії інноваційного розвитку підприємства.

Причини необхідності запровадження технологічних інновацій наведені на рис. 1.

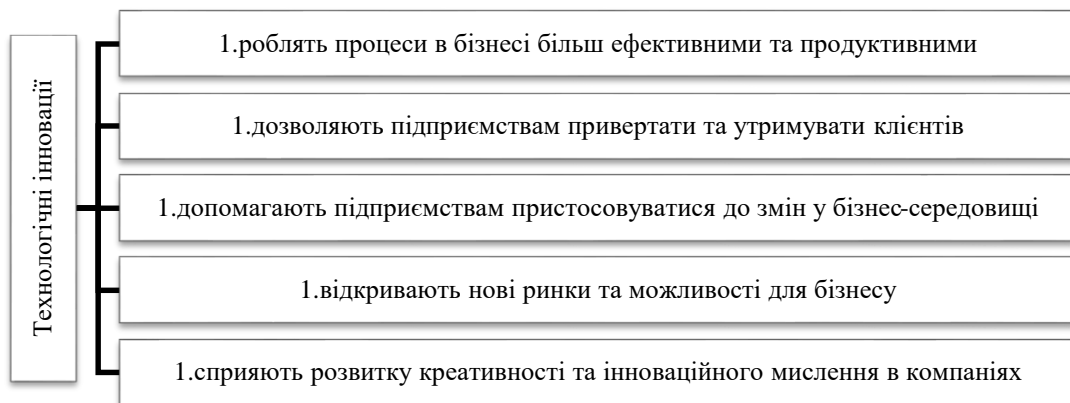

Рис. 1. Основні причини впровадження технологічних інновацій

Інноваційні технології є ключовим фактором успіху сучасного бізнесу та їх впровадження дозволяє підприємствам підтримувати конкурентоспроможність, залучати та утримувати клієнтів, а також стимулювати їхній розвиток та зростання [1].

Технологічні інновації відіграють важливу роль у міжнародному бізнесі. Вони допомагають компаніям підвищувати свою конкурентоспроможність, розширювати географію свого бізнесу та покращувати комунікації. Перш за все, використання передових технологій дозволяє підприємствам створювати продукти та послуги, які відповідають сучасним вимогам ринку. Це допомагає залучати нових клієнтів та зберігати існуючих, що є ключовим для успішного міжнародного бізнесу. Технологічні інновації полегшують процеси виробництва, логістики та дистрибуції, що робить міжнародну експансію більш ефективною та швидкою. Крім того, сучасні технології сприяють покращенню комунікацій в міжнародному бізнесі. Завдяки цьому партнери можуть швидко обмінюватися інформацією, приймати стратегічні рішення та співпрацювати на різних ринках.

Світові витрати на дослідження за 15 років зросли в західних країнах удвічі, у Південній Азії за цей же період витрати на науку зросли в 4,4 разу, майже вдвічі обігнавши темпи зростання світового ВВП. При цьому більша частина цих витрат – гроші не держав, а бізнесу [2].

Отже, технологічні інновації відіграють важливу роль у розвитку міжнародного бізнесу, допомагаючи компаніям пристосовуватися до змін у сучасному світі та забезпечувати стабільний розвиток на міжнародному ринку.

Список використаних джерел

1. Від інновацій до успіху: Ключові технології для сучасного бізнесу. URL: https://sitniks.ua/blog_post/vid-inovtziy-do-uspyhu/
2. Жмеренецький О. Інновації або смерть: як бізнесу вижити на тонучому кораблі «Україна». Економічна правда. 16 серпня 2017 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/16/628080/>

УДК 94: 327 «1893/1896»

Дворніна А.В., студентка І курсу факультету національної
безпеки, права та міжнародних відносин
Науковий керівник - Шевчук А. В., д.іст.н, доц.
професор кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

**Фрітьйоф Нансен: спроба досягнути Північного полюса
(1893–1896 рр.)**

Однією з міцних ниток, що єднає теперішні та майбутні покоління, є національні герої держав. Їх імена та вчинки доповнюють самобутні історії кожної окремої нації та народу, а також гуртують людей задля сумісного розвитку спільноти та світу довкола. Фрітьйоф Нансен почесно займає одне з провідних місць серед найбільш значущих людей Норвегії. За своє життя він здобув визнання як передовий дослідник у сферах біології, океанографії, екології тощо, як першовідкривач, політичний діяч і лауреат Нобелівської премії. Завдяки спиритному та допитливому розуму йому вдалося вперше здійснити морську подорож до Північного Льодовитого океану у 1881 р. у віці 21 року. Перший прохід не лише визначив вектор подальшого життя майбутнього величного дослідника, а й створив детальний план наступних відкриттів для амбіційного та працьовитого студента: пішки перейти Гренландію та перетнути Північний Льодовитий океан, пройшовши через Північний полюс.

Від кінця XIX ст. постать Ф. Нансена та його внесок у наукову та дипломатичну галузі життєдіяльності своєї Батьківщини та світу проаналізували вітчизняні та зарубіжні дослідники. Серед тих, хто зосередив свою увагу на детальному вивченні перебігу та підсумку його полярної експедиції 1893–1896 рр. можемо виокремити М. Федченка і С. Місевича [2], Г. Мона [4], С. Карлсен [3] та інших.

Метою статті є з'ясувати, якими були історія та результати Норвезької полярної експедиції кінця XIX ст. під керівництвом Ф. Нансена, а також визначити, який вплив вона мала на життя дослідника та його співвітчизників.

Перш ніж вирушити в найбільш північну точку земної кулі, Ф. Нансену та п'ятьом іншим членам його команди вдалося здійснити успішну пішу подорож крізь усю Гренландію. Двомісячний лижний похід часом супроводжувала температура до -50° , проте він закінчився без жодного нещасного випадку, адже молодий науковець особисто випробував усе спорядження для експедиції та заручився підтримкою знаних вдалими морськими експедиціями та відкриттями чоловіків. Серед них був норвежець Отто Свердруп, майбутній капітан Нансенового судна «Фрам», яке згодом стане символом норвезької авантюристичної та самобутності. Повернення норвежців на Батьківщину було гучною подією для країни, що зустрічала національних героїв [5; 3, с. 301].

Подорож Арктичним регіоном обдарувала дослідника не лише десятками спостережень і наукових записів, а й новим викликом. Під час плавання Ф. Нансен виявив, що є постійна східно-західна океанська течія від берегів Нового Сибіру до відкритого моря між Східною Гренландією та Західним Шпіцбергеном. Він вирішив перетнути Північний Льодовитий океан, дрейфуючи на міцному кораблі крізь заледенілі океанічні води [4, с. 391]. Заручившись підтримкою небайдужих норвежців, Нансен розпочав багаторічну підготовку до справи свого життя. У співпраці з відомим будівельником суден Коліном Арчером було створено легендарний потужний «Фрам», назва якого в перекладі з норвезької означає «вперед». Судно мало міцні дубові борти та металеві укріплення носу та корми, аби витримувати великий тиск криги. Окрім вітрил, «Фрам» оснастили паровим двигуном, що дозволяло йому розвивати швидкість до семи вузлів [1, с. 20; 5].

У 1893 р. величний корабель з тринадцятьма членами екіпажу відійшов від берегу Осло. Команда дослідників розпочала першу норвезьку полярну експедицію. Вони вирушили до архіпелагу Нова Земля, звідти – до узбережжя Сибіру та вздовж нього. Потім, судно скерували східніше. Обігнувши мис Челюскіна, команда Фрітьйофа Нансена підготувала корабель до дрейфу на захід. «Фрам» скувала арктична крига і корабель розпочав багатомісячний дрейф у визначеному напрямку У ході морської подорожі рух судна певний час відбувався і в напрямку, який був протилежним встановленому. Це означало, що на його шляху стояли не лише льоди, а й вітри Північного океану [1, с. 20].

У відкритому морі на шляху до Північного полюса та суходолу на східному узбережжі океану Фрітьйоф зробив одне зі своїх найбільших відкриттів. Він і його компаньйони спростували уявлення про те, що полярний басейн вкритий плавучою кригою та є мілководним. Натомість, у ході експедиції Нансен та його команда виявила глибоководне морське дно на північному заході від Новосибірських островів і крізь увесь Північний Льодовитий океан. Обладнання для буріння свердловин глибиною 3800 м довелося конструювати вже на палубі, адже про такі глибини дослідники не здогадувалися. Надзвичайним відкриттям стало також те, що температура в цих найбільш полярних водах на глибині близько 213 метрів була нижче 0° за Цельсієм, у деяких місцях знижувалася на пів градуса нижче 0. Проте, на більшій за зазначену глибині температура води була більшою за точку замерзання на пів градуса. А на глибині 600

метрів Нансен виявив теплу течію з Атлантичного океану. Усі дослідження, що були проведені в Арктичному регіоні, мали велике значення для науки. Тут Ф. Нансену пощастило зібрати дані про його клімат, флору, фауну, океанічні глибини, підводні течії та потоки вітру [2, с. 37; 4, с. 392]. Отож, дрейф «Фрама» морськими водами Північного Льодовитого океану від 1893 до 1896 р. приніс визначні результати для світової метеорології та океанографії.

На жаль, судно незмінно повільно просувалося океанічними водами та значно віддалилося від бажаного курсу на Північний полюс. Нансен вирішив змінити план їх подорожі, адже відчайдушно хотів подолати шлях до найбільш північної точки нашої планети. Заручившись допомогою досвідченого лижника Ялмара Йогансена, у березні 1895 р. він вирушив до полюса з великою кількістю собак в упряжі, каяків і провіанту. Перед ними простягалася дорога довжиною близько 645 км у надзвичайно складних кліматичних умовах [4, с. 392].

Перебіг пішої подорожі крижаною північню виявився набагато більш суворим, ніж очікувалося. За 25 днів чоловікам вдалося подолати 275 км, коли стало зрозуміло, що ця грандіозна експедиція призведе лише до повного виснаження. На широті 86° 14' на північ вони досягнули найбільш віддаленої точки, до якої наближалася людина, але прийняли рішення припинити рух вперед. Попри добре продуманий раціон і вдало підібрані засоби для пересування, дослідники не були готові до надзвичайно складних умов. Урешті-решт, на шляху назад після більш ніж 5 місяців від початку подорожі Фрїтьйоф та Ялмар дісталися Землі Франца-Йосипа, поряд з якою вони протягом дев'яти місяців зимували в землянці, обкладеній камінням, мохом і шкурами моржів, харчувалися впольованим м'ясом. У травні 1896 р. мандрівники залишили острів і вирушили далі на південь. За дивовижним збігом обставин, вони натрапили на експедитора Фредеріка Джексона, що працював на мисі Флора. Завдяки йому вони отримали можливість повернутися до Норвегії, куди прибули в серпні того ж року, а через тиждень в бухту повернувся і «Фрам» [1, с. 20; 5]. Масштаби святкування повернення норвежців на Батьківщину були такими ж, як всеосяжне відчуття гордості народу Норвегії.

Отже, гучна слава молодого науковця цілком відповідала його внеску в океанографію та метеорологію, адже йому вперше в історії вдалося досягнути таких широт у північних водах і привезти численні задокументовані спостереження за навколишнім середовищем Півночі. Попри те, що Нансену не вдалося здійснити свій задум досягнути Північного полюса, його експедиція відіграла визначну роль у формуванні уявлення про природний фонд та водний простір Арктики, про життя найвіддаленіших північних народів і способи виживання у важких холодних умовах. У тяжкі для країни часи, Нансен став символом норвезької волі, мужності та освіченості, почесно зайнявши визначне місце в полярній і національній історії. Норвезька полярна експедиція Фрїтьйофа Нансена у 1893-1896 рр. змінила життя самого дослідника, світових океанографів і норвезького народу.

Список використаних джерел

1. Артеменко О. Норвежець тисячоліття. *Дзеркало тижня*. 2011. 11 бер. С. 20.
2. Федченко М. В., Місевич С. В. Фрїтьйоф Нансен та його роль у становленні фізичної океанографії. *Людина у світі високих технологій: збірник праць XVII Міжнародної молодіжної наук.-практ. конф. «Світоглядне значення наукової картини світу»*, м. Київ, 23 квітня 2019 р. / Київ, 2019. С. 36-38.
3. Karlsen S. S., Thisted K. Silje Solheim Karlsen: Triumf, lojalitet, avstand. Fridtjof Nansens Fram-ekspedisjon (1893-1896) – og litteraturen i dens kjølvann. *Nordlit*. 2012. no. 29. P. 299-326. URL: <https://doi.org/10.7557/13.2347> (date of access: 30.04.2024).
4. Mohn H. Dr. Nansen's North Polar Expedition, and Its Scientific Results. *The Geographical Journal*. 1896. Vol. 8, no. 4. P. 389-393. URL: <https://doi.org/10.2307/1774060> (date of access: 28.04.2024).
5. Ryne L. Fridtjof Nansen: Man of many facets. URL: <http://www.mnc.net/norway/Nansen.htm> (date of access: 30.04.2024).

Дмитрієнко О.Ю., студентка групи МЕМ-6, ФНБПМВ
Науковий керівник - Грабчук І.Л., к.е.н., доцент
Державний університет «Житомирська політехніка»

Глобалізація та її вплив на міжнародні бізнес-структури

Глобалізація як масштабне всеохоплююче явище полегшує доступ до нових ринків, збільшує конкуренцію та створює нові можливості для співпраці та інтеграції між компаніями з різних країн. Водночас, вона ставить перед бізнесом ряд викликів, таких як необхідність адаптації до різних культурних, правових та економічних умов у кожній країні, управління складністю глобальних ланцюжків постачання та боротьба зі зростанням ризиків, пов'язаних зі змінами у світовій політиці та економіці.

Дослідження впливу глобалізації на міжнародні бізнес-структури є важливим для розуміння тенденцій та перспектив розвитку міжнародного бізнесу. Ці дослідження можуть допомогти компаніям розробляти стратегії для успішного функціонування у глобальному середовищі, виявляти нові можливості для розширення бізнесу та адаптуватися до змін у глобальній економіці. Глобалізація впливає на міжнародні бізнес-структури в різноманітних аспектах. Вона дозволяє компаніям здійснювати бізнес на міжнародному рівні, що відкриває нові можливості для розширення ринків і збільшення обсягів продажів. У зв'язку з глобалізацією бізнес стає більш складним, зокрема через розвиток глобальних ланцюжків постачання. Компанії мають можливість вибирати найефективніші та найбільш вигідні постачальники та партнерів з усього світу. Глобалізація збільшує конкуренцію на міжнародних ринках. Компанії повинні постійно адаптуватися до змін та шукати конкурентні переваги, щоб залишатися успішними в глобальному бізнес-середовищі. У цілому, глобалізація створює як можливості, так і виклики для міжнародних бізнес-структур. Компанії, які зможуть ефективно адаптуватися до змін та використовувати переваги глобального ринку, матимуть більше шансів на успіх у міжнародному бізнесі.

Глобалізація має декілька позитивних аспектів для міжнародних бізнес-структур [2]:

Розширення ринків. Глобалізація надає можливість доступу до нових ринків для продуктів та послуг. Це відкриває нові можливості для збільшення обсягів продажів та розвитку бізнесу.

Зменшення витрат на виробництво. Завдяки глобальній конкуренції та доступу до дешевої робочої сили у різних країнах, компанії можуть зменшити витрати на виробництво та збільшити свою прибутковість.

Доступ до нових технологій та інновацій. Глобалізація сприяє обміну знаннями та технологіями між країнами, що дозволяє компаніям отримувати доступ до новітніх розробок та інновацій, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності.

Економія від масштабу. Глобальні бізнес-структури можуть скористатися економією від масштабу, використовуючи спільні ресурси та оптимізуючи виробничі процеси.

Підвищення міжнародної присутності. Міжнародні бізнес-структури мають можливість працювати на глобальному ринку та отримувати більшу увагу від міжнародних інвесторів та споживачів.

Незважаючи на позитивні аспекти, глобалізація також вносить певні недоліки та проблеми для міжнародних бізнес-структур [1]:

Конкуренція. Зі зростанням глобальної конкуренції, компанії стикаються з тиском на ціни та прибутковість. Це може стати проблемою, особливо для менших або менш конкурентоспроможних підприємств.

Політичні та економічні ризики. Нестабільність у політичному та економічному середовищі різних країн може створювати непередбачувані ризики для міжнародних бізнес-структур, такі як зміни у законодавстві, тарифах або валютних курсах.

Соціальні проблеми. Глобалізація може призводити до соціальних проблем, таких як збільшення нерівності, недостатня охорона праці, втрата робочих місць у зв'язку з перенесенням виробництва у країни з дешевою робочою силою.

Екологічні проблеми. Збільшення масштабів виробництва та транспортування товарів на глобальному рівні може призводити до збільшення екологічного відбитку та забруднення довкілля.

Ці проблеми можуть стати перешкодою для міжнародних бізнес-структур у досягненні їхніх цілей та успішної діяльності в глобальному середовищі. В той же час, позитивні аспекти демонструють, як глобалізація може стимулювати розвиток міжнародних бізнес-структур і сприяти їхньому успіху.

Список використаних джерел

1. Томашук І. В., Томчук О. Ф., Гиренко Ю. В. Розвиток міжнародних економічних відносин в умовах глобалізації. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2021. № 2 (56). С. 197–212. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2021-2-14>

2. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: колективна монографія / кол. авт.; за ред. А.П. Голикова, О.А. Довгаль. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 347 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/201485678.pdf>

Дубицький Д.О., студент групи МЕ-9
Науковий керівник - Войтюк О.С.,
доктор філософії з історії та археології,
ст. викладач кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська Політехніка»

Занепад Османської імперії як чинник формування сучасного геополітичного ландшафту світу

Османська імперія була важливим гравцем на міжнародній арені протягом століть. Стабільність традиційної системи Османської імперії була порушена експансією європейських держав, виникненням нових геополітичних сил, економічним спадом, військовим занепадом, національними рухами та релігійними конфліктами. Кінець XIX - початок XX ст. був періодом великих змін, коли імперія намагалася модернізувати та реструктурувати свою військову та дипломатичну стратегію, щоб зберегти свою міць. Дослідження динаміки розвитку військової структури та зовнішньополітичного курсу Пізньої Османської імперії допоможе усвідомити причини падіння однієї з наймогутніших імперій у світі в умовах геополітичних конфліктів і дозволить проаналізувати комплекс факторів, які призвели до втрати імперією домінуючого статусу на міжнародній арені.

Вражаюче зростання могутності Османської держави у другій половині XIV ст. пояснюється насамперед ефективним реформуванням її збройних сил. Ці реформи свого часу перетворили османську армію на одну з найсильніших у світі. Її перемоги стали ключем до подальшого успішного просування османів на Балкани, в Центральну Азію, на Кавказ, до Північного Причорномор'я та північних регіонів Африки. Саме тому дослідники так пильно вивчають питання організації та комплектування регулярних військ османської армії (капикулу), зокрема яничарського корпусу. Цей специфічний елемент військової структури імперії був не лише її невід'ємною частиною, але й, до певної міри, символом Османської імперії [1].

Османська імперія змогла розширити свої володіння та підтримувати їх під контролем завдяки ефективній системі управління з чітко визначеною ієрархією та розподілом повноважень, визначеній державній структурі та релігійній спрямованості. Проте, через низку несприятливих зовнішніх загроз і невірних стратегічних рішень у дипломатії, військовій стратегії та внутрішній політиці, імперія зазнала потрясінь, які мали значний вплив на її цілісність та подальший політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток.

Період XVI - початку XVII ст. був ознаменований бурхливими політичними, соціальними та економічними змінами в імперії. Вона трансформувалася з експансіоністської патримоніальної держави в бюрократичну, що ґрунтувалася на ідеології справедливості та захисту сунітського ісламу. Причиною цього стали інфляція, війни та політичні розколи.

Селянські повстання, спровоковані демографічною кризою, кліматичними труднощами та економічною нестабільністю, стали найбільшими та найтривалішими в історії Османської імперії, охопивши секбанів (нерегулярні мушкетери) та сипахів (кавалеристів, що утримувалися на землі) [2].

У межах реформування османської армії, що розпочалося у другій половині XVI ст., робилися спроби замінити систему васальних відносин на регулярну армію (зокрема, вогнестрільну піхоту) за європейським зразком. З метою збільшення чисельності війська, першочергово планувалось розширити корпус капикулу та яничарів. Проте, таке рішення призвело до суттєвого зниження рівня підготовки, боєздатності та мотивації бійців.

Важливою складовою реформи стала ліквідація Тимарської системи васальних відносин. Це ще більше дестабілізувало армію, адже яничарам було дозволено володіти особистою власністю, а також широко розповсюдилася практика відкupu від військової служби. Внаслідок цих змін, служба, яка колись була для яничарів сенсом життя, тепер сприймалась ними як обтяжливий обов'язок. Про тогочасних яничарів вже не ходило легенд, як про сильних і славетних воїнів часів Сулеймана Пишного [3].

Османська імперія була важливим економічним центром протягом століть, вона контролювала важливі торгові шляхи, що зв'язували Європу з Азією. Її занепад призвів до порушення цих торгових шляхів, що мало значний вплив на світову економіку. Однак Османська імперія й далі адаптувалася до викликів мінливого світу та залишалася політично та економічно потужною. Цікавим фактом є те, що жінки - дружини та матері султанів, завдяки своїм грандіозним громадським проектам (будівля мечетей, шкіл, пам'ятників), які слугували потужними та довговічними символами влади та щедрості султанату, забезпечували робочі місця і стимулювали економіку в часи застою та корупції в імперії [2].

Зовнішня політика Османської імперії протягом століть характеризувалася активною дипломатією (хоча і не завжди успішною), спрямованою на укладення угод з різними державами. Насамперед, для: встановлення та підтримки мирних відносин з сусідами та далекими країнами; розширення торговельних зв'язків та економічної співпраці; вирішення територіальних суперечок і прикордонних питань; створення союзів для протистояння спільним ворогам; забезпечення політичного впливу на регіональні і світові справи. Серед найбільш значущих договорів в історії Османської імперії слід зазначити такі:

1517 р. - Договір з Каїром (встановлення протекторату над Єгиптом);
1533 р. - Договір з Австрією (перший мирний договір з європейською державою);
1540 р. - Капітуляції з Францією (надання торгових пільг);
1551 р. - Договір з Алжиром (встановлення васальних відносин);
1562 р. - Договір з Марокко (встановлення торгових відносин);
1606 р. - Житватороцький мир (завершення 13-річної війни з Австрією);
1639 р. - Зубаревський договір (мир з московським царством);
1718 р. - Пассаровицький мир (втрата Угорщини та Трансильванії);
1783 р. - Георгіївський трактат (протекторат над Східною Грузією);
1792 р. - Яський мир (втрата територій на користь російської імперії) [4, с. 107, 124, 125, 134, 138, 178, 188, 222, 237, 242, 248].

Також загальновідомими договорами Османської імперії є:

1699 р. - Карловицький мирний договір (завершив Велику турецьку війну та визначив нові кордони імперії);

1774 р. - Кючук-Кайнарджийський мирний договір (завершив російсько-турецьку війну 1768-1774 рр. і визначив новий статус Криму);

1812 р. - Бухарестський мирний договір (завершив російсько-турецьку війну 1806-1812 рр. і визначив нові кордони на Балканах);

1878 р. - Берлінський трактат (завершив російсько-турецьку війну 1877-1878 рр. і призвів до значних територіальних втрат для Османської імперії).

Внутрішні реформи державних і соціальних інституцій та зовнішні виклики, зокрема фінансовий тиск зі сторони європейських держав, сприяли дестабілізації Османської імперії. Реформи, такі як Танзимат, Ільхамі-Хани та Младотурецька революція, хоча і мали на меті модернізувати державу та суспільство, але також призвели до нестабільності та конфліктів. Зростання могутності європейських держав, національно-визвольні рухи та постійні війни, призвели до значних територіальних втрат для імперії, а також до її економічного та політичного ослаблення. Поєднання цих факторів заклало підвалини для розпаду імперії в ХХ ст. Наукові дослідження показують, що османська політика не завжди дотримувалася єдиного напрямку чи стратегії – «Хоча султан міг мати на увазі одне послання, що охоплює мусульман у всьому світі, які представляють ісламську риторичку халіфату, робота консулів, дипломатів, адміністраторів і посадових осіб Комісії з питань мігрантів розкриває іншу логіку та інтереси, засновані на конкретних місцевих і регіональних міркуваннях» [3].

Занепад Османської імперії призвів до суперництва між європейськими державами за контроль над регіоном, що зрештою призвело до Першої світової війни. Пізня Османська імперія заклала основи для сучасної Туреччини та багатьох інших країн Близького Сходу. Її занепад був однією з найважливіших подій в історії світової економіки та міжнародних відносин. Цей процес мав значний вплив на геополітичний ландшафт світу, призвів до поширення ісламу та посилення націоналізму на Близькому Сході та Балканах. Це мало значний вплив на культуру, політику міжнародні відносини регіону. Вивчення досвіду Пізньої Османської імперії може допомогти сучасним державам розробити ефективні механізми подолання подібних проблем, які пов'язані із загрозами сучасній економічній та геополітичній стабільності, модернізацією військової сфери та дипломатичними викликами.

Список використаних джерел

1. Срібняк І. В., Дудар Р. В. Збройні сили Османської Імперії (XIV- початок XIX ст.): історія розвитку, структура, бойові кондиції. Брошура. Київ: МНОК ім. Л. Февра, 2018. 50 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25711/1/I_Sribnyak_R_Dudar_ZSOI_2018_IFF.pdf (дата звернення 10.04.2024).

2. Історія Османської імперії. URL: <https://history-maps.com/uk/story/History-of-the-Ottoman-Empire> (дата звернення 10.04.2024).

3. The Afterlife of Ottoman Europe. URL: <https://www-sup.stanford.edu/books/extra/?id=33140&i=Introduction.html> (дата звернення 10.04.2024).

4. Галіль І. Османська імперія класична доба 1300-1600. Київ: Критика, 1998. 287 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21R%20EF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0002754 (дата звернення 10.04.2024).

Дударєва І.В., студентка групи МЕМ-6, ФНБПМВ
Науковий керівник - Грабчук І.Л., к.е.н., доцент
Державний університет «Житомирська політехніка»

Виклики та стратегії управління міжнародними проектами

Управління міжнародними проектами залишається надзвичайно актуальним у сучасному світі. По-перше, глобалізація веде до тіснішого зв'язку між ринками та компаніями з усього світу. Це означає, що більше компаній шукають можливості для розширення своєї діяльності за межі власної країни. По-друге, швидкі темпи технологічного розвитку сприяють появі нових можливостей для міжнародного співробітництва. Відкриття нових ринків, спільних досліджень та розробок, обмін інноваційними ідеями – усе це можливо завдяки міжнародним проектам, які вимагають ефективного управління. По-третє, зростаюча конкуренція на світовому ринку змушує компанії шукати нові шляхи для залучення клієнтів та збільшення свого прибутку. Часто ці шляхи знаходяться за межами власної країни, що робить управління міжнародними проектами ключовим фактором успіху.

Шишковський С., Аблязізов І., Суховаров-Жорновий Я. зазначають, що міжнародний проект – це «тимчасова діяльність, яка створює цінність і обмежена в часі, коштах та обсязі робіт, має специфічну структуру і організацію, що виходить за межі однієї країни» [2, с. 3-4]. Вважають, що основними особливостями управління міжнародними проектами є: унікальність, крос-культурні особливості, ризик, складність реалізації міжнародного проекту, обмеженість ресурсів для проекту.

Калініченко О., Мосійчук І., Пойта І. зауважують, що успішне управління проектами у глобальному контексті залежить від уваги до культурних аспектів, адаптації до міжкультурних комунікаційних викликів, розробки стратегій ризик-менеджменту та використання сучасних технологій та інновацій [1, с. 29].

Управління міжнародними проектами стикається з рядом викликів, які вимагають комплексного підходу та високого рівня організаційних та міжкультурних навичок, а саме: 1) культурні відмінності (різноманітність культур може призвести до непорозумінь, конфліктів та збоїв у комунікації); 2) правові та регуляторні обмеження (різні країни мають власні правила та закони, які можуть ускладнити виконання міжнародних проектів); 3) географічні (управління проектами в різних частинах світу може вимагати управлінської ефективності, щоб уникнути затримок та втрати часу); 4) фінансові ризики (валютні коливання, зміни в законодавстві та інші фактори можуть впливати на фінансовий стан проекту); 5) технологічні та інноваційні виклики (швидкі зміни в технологіях можуть вимагати постійного адаптування та інновацій для успішного виконання проекту); 6) управління командою та комунікації (ефективне спілкування та співпраця з розподіленими командами є важливим для досягнення успіху).

Як ми бачимо, управління міжнародними проектами стикається з рядом складних викликів, які потребують комплексного підходу та стратегій для ефективного вирішення. Культурні, правові, географічні, фінансові, технологічні та управлінські аспекти вимагають уваги та компетентності з боку керівників проектів. Розуміння та управління цими викликами сприяє успішному виконанню міжнародних проектів, підвищуючи їх шанси на досягнення мети та задоволення вимог зацікавлених сторін.

Стратегії управління міжнародними проектами є ключовими для досягнення успіху в глобальному середовищі. На наш погляд, стратегії управління міжнародними проектами повинні включати: 1) ретельне планування та аналіз ризиків; 2) ефективне керівництво та комунікацію; 3) гнучкість та адаптивність; 4) створення міжкультурного середовища; 5) використання технологій для співпраці; 6) сталі навчання та вдосконалення.

Таким чином, управління міжнародними проектами є ключовим елементом успішної діяльності компаній в глобальному світі. Відповідно до досліджень, ця сфера стикається з рядом викликів, таких як культурні відмінності, правові обмеження та фінансові ризики. Проте з правильною стратегією управління, яка включає в себе ретельне планування, ефективну комунікацію, гнучкість та адаптивність, можна подолати ці виклики та досягти успішних результатів. Успіх у міжнародних проектах вимагає комплексного підходу, лідерських якостей та постійного навчання.

Список використаних джерел:

1. Калініченко О.О., Мосійчук І.В., Пойта І.О. Управління проектами у глобальному контексті: культурні аспекти та адаптація. *Проблеми економіки* (56). 2023. с. 24–30.
2. Шишковський С., Аблязізов І., Суховаров-Жорновий Я. Особливості управління міжнародними проектами. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. С. 1–6.

УДК 94: 327

Заглада С. В.,
студентка I курсу факультету національної безпеки,
права та міжнародних відносин
Науковий керівник - Шевчук А. В., д.іст.н., доц.
професор кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

Фріттьоф Нансен – політик і дипломат

Фріттьоф Нансен – видатний норвежець, чий життєвий шлях вражає різнобічністю й глибиною досягнень. Нансен здобув світову славу як полярний дослідник, що здійснив ряд експедицій до Арктики, тим самим значно розширивши знання про цей суворий регіон. Однак не менш значним є його внесок у політику й дипломатію. Варто зазначити, що характер Нансена формувався в умовах підйому норвезької демократії, що вплинуло на його подальшу кар'єру. Незважаючи на те, що Ф. Нансен був «людиною науки», він болісно переживав залежність своєї Батьківщини від Швеції. Тому на початковому етапі діяльності його плани будувались на почуттях патріотизму та бажанні здійснити свій вклад у розвиток Норвегії та національного духу співвітчизників.

Метою даної публікації є дослідження багатогранної особистості Ф. Нансена у таких сферах як дипломатія та політична діяльність. Розкриваючи зв'язок між цими аспектами життя Нансена, стаття демонструє, як його досвід дослідника, дипломата та гуманіста впливали один на одного, формуючи його світогляд та цінності.

Варто почати з того, як Фріттьоф Нансен став національним героєм. 1888 р. він з декількома товаришами перетнув на лижах південну частину Гренландії та вперше здобув наукові дані про цю землю. Смілива подорож, драматичні деталі якої змальовані Нансеном у книзі «Лижами крізь Гренландію» (1890 р.), висунула його до перших лав полярних дослідників та принесла велику популярність. Після цієї експедиції молодий науковець отримує загальнонаціональне визнання та стає відомим у міжнародному співтоваристві. 1890 р. Нансен запропонував план досягнення Північного полюса на спеціальному кораблі, який був здатен плавати у льдах. Світові ЗМІ жорстко засудили проект Нансена, проте в подальшому позитивні результати цієї місії стануть для дослідника початком його політичної кар'єри. За наслідками наукових рефлексій та своєму авторитету як дослідника він отримав посаду першого норвезького посланця до Великої Британії [2, с. 55-56].

Завданням першої дипломатичної місії Ф. Нансена було переконання Британії вплинути на Швецію задля нормалізації відносин із Норвегією (остання перебувала під владою Королівства Швеції з 1814 р.). У Лондоні він зустрічався з урядовцями, парламентаріями та журналістами й переконав британський Форин-офіс зробити відповідні зауваження через своїх послів у Берліні та Стокгольмі. Завдяки цьому Швеції довелося змінити свій підхід у вирішенні питання від застосування сили до участі в конструктивних переговорах. У той час як інші лідери національного руху не були готові йти на компроміс зі шведською стороною, Нансен наполегливо закликав їх зробити це [1].

Після того, як Норвегія в 1905 р. звільнилася з-під влади Швеції, вдячний народ запропонував своєму національному герою обійняти посаду прем'єр-міністра або президента. Більш того, кажуть, що йшлося навіть про королівський престол [1]. Незважаючи на престижність такої пропозиції, Нансен відхилив її, адже вірив, що може уникнути політики, проте «остання так не вважала». Зрештою він погодився на посаду посла Норвегії у Великій Британії, оскільки усвідомлював необхідність захисту інтересів молодого держави. У 1906 р. Ф. Нансен з'явився у Букінгемському палаці з офіційними документами і за короткий час викликав захоплення британського уряду та високопосадовців.

1913 р. Ф. Нансен вперше познайомився із російською імперією під час експедиції з Норвегії до гирла Єнісею, проте Перша Світова війна перекреслила усі його плани. У цій війні Норвегія зберігала нейтралітет. Але країна, третина території якої лежить за Північним полярним колом, чимало залежала від імпорту продовольства, значну частину якого вона одержувала в США. Проте, вступивши у війну, Сполучені Штати наклали обмеження на експорт свого продовольства та перед північною країною постала загроза голоду. 1917 р. Нансен на чолі спеціальної урядової комісії вирушає до Вашингтона, де протягом дев'яти місяців веде переговори з американським урядом. Зрештою він домагається міждержавної угоди про поновлення обов'язкових продовольчих поставок [1].

Одразу ж після закінчення Першої Світової війни Ф. Нансен приймає пропозицію стати представником Норвегії у новоствореній Лізі Націй. До такого рішення його підштовхнуло переконання, що ця міжнародна організація стане надійним захистом від можливості виникнення нових конфліктів світового масштабу.

У 1921 р. Ф. Нансен став верховним комісаром Ліги Націй у справах репатріації військовополонених і біженців, передовсім із Східної Європи, включаючи й Україну. У співробітництві з Міжнародним комітетом Червоного Хреста Нансен організував обмін і повернення до рідних домів понад 427 тис.

колишніх військовополонених та емігрантів з 26 країн [4, с. 103]. Згодом з'ясувалося, що репатріантів до «країни Рад» після повернення на Батьківщину знищували більшовики, і цей факт відбивав у репатріантів бажання повертатись на рідну землю. За таких умов Ф. Нансен створив проєкт так званих «паспортів Нансена» - посвідчення особи, що видавалися за його підписом і визнавались у 52 країнах. Ці паспорти надавали можливість в'їжджати на територію країн, що підписали Женевську угоду, без перешкод. У такий спосіб дипломат виявив гуманізм, що дало змогу багатьом українцям утекти від більшовицького режиму.

Ф. Нансен долучився також до гуманітарної місії порятунку українців, постраждалих від голоду 1921–1923 рр. Крім того, Ф. Нансен здійснив відчайдушну спробу довести необхідність модернізації українського сільського господарства, облаштувавши на Катеринославщині експериментальну сільськогосподарську станцію [4, с. 102].

Упродовж радянської епохи Україна зазнала трьох страшних голодоморів. Один з них, голод 1921–1923 рр., відбувся під час переходу до НЕПу і визначався тим, що радянське керівництво, усвідомлюючи свою нездатність впоратися з проблемою, дозволило міжнародним благодійним організаціям надати гуманітарну допомогу голодуючому населенню. Ф. Нансен як представник Ліги Націй, безпосередньо показав свою найактивнішу участь в урятуванні голодуючих на теренах України. «Місія Нансена» представляла різні політичні і гуманітарні організації, включаючи національні товариства Червоного Хреста [3, с. 1].

Варто згадати і про те, що Ф. Нансен був одним із небагатьох, хто підтримав Українську Народну Республіку 25 листопада 1920 р. під час розгляду питання про вступ до Ліги Націй. Багато науковців схильні уявити, що Ф. Нансену симпатизувала більшовицька влада через те, що він наполіг на неможливості інтервенції країн Антанти до колишньої російської імперії, проте це був лише прояв моральних принципів та гуманістичних поглядів [4, с. 102–103].

Отже, Фрітьйоф Нансен є однією із найвидатніших постатей у світовій історії. Одним із визначних проявів його дипломатичного таланту було сприяння налагодженню стосунків між Норвегією та Швецією. Проте, мало хто знає про його підтримку України та допомогу простим українцям. Це, безумовно, заслуговує на те, щоб пам'ять про нього шанували і на нашій Батьківщині.

Список використаних джерел

1. Артеменко О. Норвежець тисячоліття. *Дзеркало тижня*. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/norvezhets_tisyacholittya.html (дата звернення: 25.04.2024).
2. Корсунь А., Колчинська Л. Фрітьйоф Нансен. *Світогляд*. 2009. С. 52–56. URL: <https://cutt.ly/Kewg0PK2> (дата звернення: 25.04.2024).
3. Михайловський Т. Міжнародні організації у боротьбі з голодом на Півдні України (1922–1923 рр.). 2014. С. 1–11. URL: <https://cutt.ly/Aewg2qYj> (дата звернення: 25.04.2024).
4. Архірейський Д. Фрітьйоф Нансен та Україна. *Modern Studies in German History*. 2019. С. 101–108. URL: <https://msgh-journal.com/index.php/journal/article/view/39> (дата звернення: 25.04.2024).

УДК 331.556.4

Загурська-Антонюк В.Ф., д.н.держ.упр., доцент
завідувач кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Грицишена З.О., асистент кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
аспірантка 3-го року навчання
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
Державний університет «Житомирська політехніка»

Пріоритети та засади міграційної політики в умовах воєнного конфлікту

Глобалізаційні процеси у XXI столітті набирають значних обертів та характеризуються різноманітними явищами, що мають істотний вплив на світовий устрій. Поява нових економічних центрів з потужною зростаючою економікою, безумовно, є одним із визначальних факторів. Однак, спостерігаємо поглиблення існуючих кризових ситуацій, загострення тривалих геополітичних конфліктів та зростаючий вплив кліматичних змін, а саме ці чинники призводять до активізації міграційних потоків у глобальному масштабі. Люди змушені покинути свої домівки через війни, політичну нестабільність, економічні негаразди чи екологічні катастрофи, шукаючи кращих умов життя та безпеки в інших регіонах та країнах. Міграція стає способом вижити та знайти нові перспективи для себе та своїх сімей. Тому міжнародні організації та уряди країн повинні бути готові до управління цими потоками мігрантів, забезпечуючи їх захист, інтеграцію та повагу до їхніх прав. Водночас, необхідно вживати заходів для вирішення першопричин міграції, таких як: конфлікти, бідність та зміна клімату. Лише за умови міжнародної співпраці та солідарності можна ефективно реагувати на ці глобальні виклики.

Повномасштабна збройна агресія росії проти України, яка супроводжується жорстокими воєнними злочинами проти цивільного населення, руйнуванням інфраструктури та цивільних об'єктів, спричинила безпрецедентну в історії незалежної України еміграційну кризу. За оцінками експертів, залежно від тривалості активних бойових дій, ця криза може призвести до скорочення чисельності населення країни на 24-33% [1]. Лише протягом перших місяців широкомасштабного російського вторгнення в Україну кількість її населення зменшилася на вражаючі 7,8 мільйонів осіб. З них 4,7 мільйони отримали тимчасовий захист у країнах Європейського Союзу та інших державах світу – це найвищі показники вимушеної міграції за всі роки незалежності України. Водночас, за даними правозахисників, близько 3,4 мільйонів українців були примусово переміщені на територію росії, серед них - 448 тисяч дітей [1]. Масштабна вимушена міграція призвела до значних демографічних зрушень у структурі населення України. Зокрема, скоротилася частка молоді та жінок працездатного віку у загальній чисельності населення країни.

Питання міграції та міграційної політики в Україні є предметом ґрунтовних досліджень провідних вітчизняних науковців. Вагомий внесок у вивчення цієї актуальної проблематики зробили такі відомі українські вчені, як: Е. Лібанова, З. Кобеля, А. Гайдуцький, З. Смутчак, Є. Киян, О. Малиновська, С. Чехович, Т. Камінська, С. Макуха та інші. У своїх наукових працях вони досліджували чинники, що зумовлюють міграційні процеси, основні напрямки міграційних потоків та їх наслідки для України.

Зважаючи на воєнний стан наразі доцільно виділити наступні пріоритети міграційної політики в Україні:

- захист внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Станом на березень 2023 року, за даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), в Україні налічувалося близько 6,3 мільйонів ВПО [2]. Забезпечення їхніх основних потреб у житлі, харчуванні, медичній допомозі та соціальних послугах є головним пріоритетом. Важливим завданням є створення умов для тимчасового розміщення ВПО, зокрема шляхом облаштування модульних містечок, надання фінансової допомоги для оренди житла та забезпечення доступу до освіти і медичних послуг;

- підтримка інтеграції та реінтеграції переселенців. Для ВПО та біженців необхідно створити умови для їхньої успішної інтеграції у приймаючих громадах. Це передбачає надання соціальної, психологічної та фінансової підтримки, сприяння працевлаштуванню, навчанню мови та культурній адаптації. Водночас слід сприяти реінтеграції українців, які повертаються з-за кордону після завершення війни, забезпечуючи їм доступ до житла, роботи та соціальних послуг;

- співпраця з міжнародними організаціями. Тісна взаємодія з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), МОМ, Міжнародним Комітетом Червоного Хреста, Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) та іншими організаціями є ключовою для ефективного вирішення міграційних питань. Необхідно залучати їхню експертизу, ресурси та досвід для надання гуманітарної допомоги, захисту прав переміщених осіб та розробки довгострокових стратегій інтеграції;

- підтримка місцевих громад, які приймають ВПО та біженців. Важливо забезпечити належну підтримку місцевих громад, які приймають велику кількість ВПО та біженців. Це включає фінансову

допомогу для розвитку інфраструктури, соціального забезпечення та надання базових послуг, а також заходи з підвищення обізнаності та сприяння толерантності й взаєморозумінню між приймаючими громадами та переселенцями.

Ефективна реалізація міграційної політики в умовах воєнного конфлікту вимагає скоординованих зусиль державних органів, місцевих громад, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Лише за таких умов можна забезпечити захист прав і гідності переміщених осіб та сприяти їхній інтеграції в українське суспільство.

Комплексний міжсекторальний підхід. Міграційна політика має бути інтегрована в більш широку стратегію соціально-економічного розвитку країни та враховувати виклики в різних секторах, таких як освіта, охорона здоров'я, соціальний захист, ринок праці та житлово-комунальне господарство. Необхідно забезпечити скоординовану діяльність різних міністерств і відомств, а також налагодити ефективну співпрацю між центральною владою та місцевим самоврядуванням. Залучення громадянського суспільства. Участь громадських організацій, благодійних фондів, волонтерських рухів та самих переміщених осіб у розробці та реалізації міграційної політики є вкрай важливою. Це забезпечить врахування їхніх потреб, досвіду та пропозицій, а також сприятиме підвищенню довіри та підтримки з боку суспільства.

Моніторинг та оцінка. Для ефективного управління міграційними процесами необхідно запровадити систему моніторингу та оцінки, яка дозволить відстежувати потоки переміщених осіб, виявляти проблемні питання та коригувати політику відповідно до змін ситуації. Це забезпечить гнучкість та адаптивність міграційної політики. Довгострокове планування та стратегії. Хоча поточною метою є реагування на невідкладні гуманітарні потреби, міграційна політика також має враховувати довгострокові перспективи та стратегії для забезпечення стійкої інтеграції та реінтеграції переміщених осіб. Це включає розробку програм розвитку місцевих громад, створення нових робочих місць, покращення доступу до соціальних послуг та забезпечення соціальної згуртованості.

Нездатність держави забезпечити ефективну міграційну політику в умовах війни ставить під загрозу права та безпеку вимушених переселенців. Це породжує численні складнощі та виклики, серед яких: Обмежений доступ до процедур отримання статусу біженця. Через бюрократичні перепони, брак ресурсів чи недостатню координацію багатьом особам, які шукають притулку, може бути відмовлено у легальному визнанні їхнього статусу біженця. Це значно ускладнює їхню інтеграцію та доступ до базових послуг.

Перешкоди для безпечної евакуації з території конфлікту. Відсутність належних механізмів та координації гуманітарних коридорів може поставити під загрозу життя цивільних, які намагаються втекти з зон активних бойових дій. Це також ускладнює можливість досягти безпечних районів усередині країни чи перетнути кордон.

Проблеми з поверненням в Україну з-за кордону. Українці, які опинилися за межами країни на момент початку конфлікту, можуть стикатися з труднощами при спробі повернутися через відсутність чітких процедур, обмеження пересування чи загрозу безпеці на шляху. Обмежений доступ до основних прав і засобів до існування. Через прогалини в міграційній політиці біженці та ВПО можуть не мати належного доступу до житла, медичних послуг, освіти, соціальної допомоги чи можливостей для працевлаштування, що суттєво погіршує їхні умови життя.

Відсутність безпеки та захисту від експлуатації та насильства. Без належного правового захисту та механізмів допомоги вимушені переселенці стають особливо вразливими до різних форм насильства, торгівлі людьми, примусової праці та інших порушень прав людини. Обмежений доступ до гуманітарної допомоги. Нескоординована міграційна політика ускладнює оцінку реальних потреб і розподіл гуманітарної допомоги серед ВПО та біженців, що може призвести до нестачі харчів, води, ліків чи інших життєво необхідних ресурсів.

Такі недоліки у міграційній політиці під час воєнного конфлікту створюють численні загрози для вимушених переселенців, ставлячи їх у вкрай вразливе становище. Відсутність захисту, доступу до базових прав та послуг, а також безпечних шляхів евакуації чи переміщення підриває гідність та безпеку цих людей, які і так постраждали від наслідків війни. Ефективна державна міграційна політика відіграє ключову роль у забезпеченні прав і захисту біженців під час воєнного конфлікту. Аналіз особливостей становища біженців в Україні та визначення їхніх прав виявив значний дефіцит підтримки та захисту з боку держави.

Хоча нормативно-правове забезпечення міграційної політики і відображає певні цілі та завдання, проте воно не завжди ефективно реалізується на практиці. Це призводить до численних труднощів і перешкод для біженців, включно з обмеженим доступом до основних прав і послуг, таких як житло, медична допомога, освіта, соціальний захист тощо. Тому недостатньо лише усвідомити наявність цих проблем, а необхідно знайти дієві рішення для вдосконалення міграційної політики з метою кращого захисту прав вимушених переселенців. Враховуючи високу потребу в захисті та підтримці біженців під час конфлікту, важливим стає системне вдосконалення державної міграційної політики. Це передбачає: зміцнення нормативно-правового забезпечення, спрямованого на активну підтримку біженців. Це включає внесення

змін до законодавства для спрощення процедур отримання статусу біженця, покращення доступу до базових послуг та захисту їхніх прав; розробку та впровадження ефективних механізмів безпечної евакуації цивільного населення з зон конфлікту та полегшення їхнього перетину кордонів; створення належних умов для тимчасового розселення біженців, забезпечення їх житлом, харчуванням, медичною допомогою та іншими необхідними послугами; активну співпрацю з міжнародними організаціями, громадянським суспільством та місцевими громадами для мобілізації ресурсів і надання всебічної допомоги біженцям; розробку програм інтеграції біженців в українське суспільство, надання їм можливостей для працевлаштування, навчання, культурної адаптації; підготовку стратегій для сприяння безпечному та гідному поверненню біженців до місць їхнього постійного проживання після завершення конфлікту.

Окрім проблеми із біженцями та переселенцями, на думку Кузнецової Н.Б. «особливо згубними та відчутними будуть фізичні втрати населення країни, які матимуть троякий характер: прямі жертви серед військових і цивільного населення; опосередковані втрати через обмежений доступ населення до невідкладної медичної допомоги, особливо у регіонах, що знаходяться у зоні бойових дій; віддалені у часі втрати внаслідок спрацювання мобілізаційного ефекту війни, коли під час війни рівень захворюваності знижується, оскільки люди більшість хвороб переносять «на ногах», проте потім, внаслідок спрацювання накопичувального стресу (ефект пружини), стан здоров'я українців значно погіршиться» [3, с. 40-41]. До того ж, «за попередніми прогнозами, якщо активна фаза війни закінчиться швидко, то демографічні втрати України можуть сягнути до 0,5-0,6 млн. осіб. Якщо ж війна затягнеться – близько 5 млн. осіб» [3, с. 41]. Війна, як квінтесенція насильства, призводить до незворотних втрат населення та людського капіталу країни, на території якої відбуваються воєнні дії. Як відзначають вітчизняні дослідники онтології війни миру, в сучасній культурі демонструється вкоріненість метафоричного ототожнення війни зі звіром, а також вказується на стійкий зв'язок семантики війна – кров, що яскраво підтверджується українським прислів'ям «Війна людей їсть, а кров'ю запиває» [4, с. 56]. Крім прямого знищення населення, війна завдає шкоди здоров'ю ще більшої кількості людей, руйнує житлову та соціальну інфраструктуру, яка є необхідною умовою життєдіяльності людини, руйнує економіку та знижує можливості зайнятості, а також знищує або зменшує фінансові ресурси.

Таким чином, вкрай необхідно запроваджувати механізми, які є ключовими не лише для забезпечення прав і захисту біженців, а й для гарантування їм гідних умов життя в скрутних обставинах, спричинених воєнним конфліктом. Для подальших досліджень важливо оцінити ефективність заходів, спрямованих на вдосконалення державної міграційної політики, зокрема, оцінити успішність зусиль щодо покращення умов для біженців у воєнний період. Також необхідно визначити дієві механізми інтеграції біженців у суспільство та підготовки до їхнього повернення в Україну після припинення конфлікту. Такі дослідження можуть сприяти подальшій оптимізації міграційної політики та підвищенню якості життя й захисту біженців у складних воєнних реаліях.

Список використаних джерел

1. Литвинчук О. В., Юрківський О. Й. Міграційні процеси в Україні: загрози в умовах російсько-української війни. Економіка, управління та адміністрування. 2023. №2(104). С. 71–78. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-2\(104\)-71-78](https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-71-78)
2. Державна міграційна служба України : статистичні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dmsu.gov.ua/diyalnist/statistichni-dani.html>.
3. Кузнецова Н.Б. Загрози і наслідки втрат людського капіталу для України зумовлених війною. Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика. 2022. № 3. С. 40-44.
4. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл: монографія. Київ: НІСД, 2019. 560 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07/Monografiya_Ontologiya_print.pdf.

УДК 32.019.51(477)

Іщук Я.Р., студентка групи ПО-1
Науковий керівник - Ксендзук В.В., д.н.д.у., доц.
Державний університет «Житомирська Політехніка»

Міжнародний імідж України як інструмент культурної парадигми

Розвиток України на міжнародній арені безпосередньо залежить від позитивного сприйняття її закордонною спільнотою. Іноземні держави, громадяни інших країн, інвестори, ставлення яких є позитивним, також мають вплив на розв'язання внутрішніх соціально-економічних проблем. Створення позитивного міжнародного іміджу України є необхідною умовою для забезпечення захисту її національних інтересів, дотримання стратегічного курсу на європейську інтеграцію, успішної конкурентної боротьби на міжнародному ринку збуту та інвестицій; популяризації культурних цінностей у світову спільноту.

За часи незалежності Україна пройшла кілька етапів свого розвитку. Розбудова громадянського, демократичного, правового та соціального суспільства відбулася за синусоїдною кривою. Сучасний стан іміджу країни тісно пов'язаний з новим демократичним етапом становлення української держави й розвитком нового напрямку масової політичної культури нашого суспільства. Саме якісна масова політична культура, яку формують засоби масової інформації, сприяє утворенню нового українського суспільства.

Політичний імідж держави – складний і тривалий процес. Його здійснення має бути свідомим, цілеспрямованим, безперервним, на високому професійному рівні. Для розв'язання поставленого завдання держава має прийняти загальну стратегію інформаційної політики як процес з довготерміновою перспективою, що спрямована на розробку та поширення позитивного іміджу України, адже «національна інформаційна політика як важлива складова внутрішньої й зовнішньої політики держави охоплює усі сфери життєдіяльності і покликана забезпечити планомірний перехід держави до інформаційного суспільства та входження держави у світовий інформаційний простір» [1].

Українські експерти проводили й досі проводять велику кількість моніторингів публікацій закордонних ЗМІ. Зокрема, Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова внаслідок ґрунтовного моніторингу дійшов висновку, що уявлення іноземних журналістів про нас є поверховими, фрагментарними і негативними. До прикладу, північноамериканські видання пишуть переважно про корупційність української влади, розквіт злочинності, економічну розруху [2].

В Україні процес формування позитивного міжнародного іміджу перебуває на початковій стадії та характеризується низьким рівнем фінансового та організаційного забезпечення державними органами. Цілеспрямовано сформований позитивний міжнародний імідж нашої країни сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості країни, конкурентоспроможності товарів і послуг, рівноправному входженню у систему світогосподарських зв'язків та дасть змогу зайняти гідне місце в цивілізаційному розвитку. На це звертає увагу і Н. Короленко: «У добу глобалізації та поширення інформаційних технологій захист і просування національного іміджу дозволяє країнам збільшувати свій геополітичний вплив на світовій арені» [3].

Позитивний міжнародний імідж нашої країни формують міжнародні ініціативи, яким приділено увагу в світових ЗМІ: «постійна участь у врегулюванні міжнародних конфліктів, здійснення державою миротворчих місій під егідою ООН, заклики до зменшення озброєння, підтримка режиму заборони розповсюдження зброї. Значущий факт діяльності в цьому напрямі – добровільна відмова від ядерного потенціалу та статус без'ядерної держави. Зазначені заходи сприяють закріпленню репутації України як передбачуваного й послідовного міжнародного партнера [4].

Процеси глобалізації зумовили необхідність використання нової технології PR – «брендінг» країни. Поява політичного бренду країни зумовлена тим, що держави в масовій свідомості стали асоціюватися із великими транснаціональними корпораціями. Усім відомо, що «Америка» або «Зроблено у США» – це лейбли індивідуальної волі й успіху. «Бош» асоціюється з французьким захопленням до відпочинку на природі, «БМВ» і «Мерседес-Бенц» – німецька ефективність і надійність. Можна сказати, що торгові марки і країни стали нероздільними в уявленнях глобальної спільноти. Семченко О. зауважує: «Бренд держави формується десятиліттями, а то й сторіччями. Від національних стереотипів бренд держави відрізняється тим, що він тісно пов'язаний зі стійкими формами побуту в межах цієї культури (одяг, кухня, манера поведінки)» [5].

Підвищенню міжнародного авторитету України також сприятимуть:

– створення при Кабінеті Міністрів України міжвідомчого органу з підготовки, реалізації, координації та контролю виконання Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України;

– перегляд виконання зазначеної Програми з метою оновлення пріоритетів, учасників, форм і методів її реалізації;

– активне позиціонування держави та бренду «Україна» за кордоном і проведення презентаційних заходів, що популяризуватимуть нашу державу в інших країнах;

– створення в структурі МЗС Центру швидкого реагування для оперативного аналізу закордонного інформаційного простору й своєчасного реагування на події, що торкаються інтересів нашої держави;

Отже, створення позитивного міжнародного іміджу України є необхідною умовою для забезпечення захисту її національних інтересів, дотримання стратегічного курсу на європейську інтеграцію, успішної конкурентної боротьби на міжнародному ринку збуту та інвестицій; популяризації культурних цінностей у світову спільноту. Важливою передумовою покращання іміджу нашої держави за кордоном є необхідність оновлення стратегії її зовнішньої політики, без чого проведення пропагандистських заходів не принесе бажаних результатів. Цьому процесу також сприятимуть наявність стабільної політичної ситуації в країні; привабливість української економіки для іноземних інвесторів та її поступовий розвиток; активна, постійна та наполеглива іміджева робота організацій виконавчої влади; належне та якісне виконання та фінансування реалізації іміджевої державної програми; розвиток культурних та соціальних програм.

Список використаних джерел

1. Палеха Ю.І., Палеха О.Ю. & Горбань Ю.І. (2020). Інформаційна культура. Київ: Видавництво Ліра-К. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>.
2. Короленко Н. & Соломко В. (2018). Міжнародна репутація країни як фактор підвищення міжнародної конкурентоспроможності: логістичний аспект. Науковий вісник Одеського національного економічного університету, 2, 95–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2018_2_9.
3. Сергієнкова О.В. & Митрохіна Ю.П. Міжнародний імідж України: проблеми та перспективи. Наукове товариство Івана Кушніра. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=38577>.
5. Семченко О.А. (2015). Імідж держави й національний брендинг: взаємообумовленість понять. Політикус, 2, 74–78.

УДК 303.423:316.46

Іщук Я.Р., студентка групи ПО-1
Науковий керівник - Загурська-Антонюк В.Ф., д.н.д.у., доц.
завідувач кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська Політехніка»

**Розвиток жіночого політичного лідерства в Україні:
від незалежності до сьогодні**

Від самого зародження української незалежності у 1991 році до сьогодні, Україна все більше прагне відзначитися великими змінами у політичній сфері. Політика в Україні була завжди ареною чоловічих амбіцій та підпорядкованих ролей для жінок. Розкриття потенціалу жіночого лідерства не лише викликає зацікавленість, але й ставить питання про справедливість, рівність та розвиток демократії в Україні.

Важливою запорукою прогресивного демократичного розвитку України є не лише формування власне нової, національно зорієнтованої еліти, але і формування нового типу політичного лідера – жінки. Оскільки політичне лідерство є однією з найбільш значущих і форм влади. Сучасна українська політика потребує формування нового типу політичного лідера – жінки та чоловіка, що поєднує в собі як «жіночі», так і «чоловічі» управлінські якості. Жінка-лідер повинна мати якості організаторські, комунікативні, інтелектуальні, культурні та ін. Тому поняття лідерства нерозривно пов'язане з поняттям феномену влади. [7, с.69-71]

Стратегічною метою України є досягнення європейських стандартів в усіх сферах життя: політичній, економічній, соціальній, сфері гендерної рівності. У Європі питанню забезпечення рівноправності жінок і чоловіків приділено неабияку увагу. Актуальною проблемою в сучасній Україні залишається гендерна дискримінація. Для України є актуальною проблема жіночого політичного лідерства, оскільки політична культура українських виборців та історичні чинники української державності зумовлюють «політичний патріархат» у парламенті, уряді, партіях, державних інститутах. [7, с.69]

Принцип гендерної рівності прописаний в Конституції України. Ст. 3, 21, 23, 24 Конституції закріплюють рівність чоловіків і жінок в усіх сферах життя, зокрема ч. 3 ст. 24 Конституції України. Гендерна рівність та участь у політичному житті є засадничими складниками сучасного демократичного управління. [4, с. 108–110.]

Політичний лідер – це досвідчена, смілива та відповідальна особистість, здатна до аналізу і прогнозування, яка є авторитетом для соціального оточення, володіє природними й інтелектуальними можливостями впливу на нього, вміє об'єднати маси задля реалізації ідеї. Саме жінки-лідери схильні до компромісів, мирних форм діяльності, комплексного бачення проблем. [6]

Нині все більше спостерігається зростання суспільно-політичної активності жінок, про що свідчить збільшення чисельності жіночих політичних партій і неполітичних об'єднань, активізується жіночий рух України. Завдяки цим процесам питання жіночого політичного лідерства набуває актуального характеру. [5, с.179]

Жінки-лідери, маючи від природи схильність до політичної діяльності, спілкування з людьми, здібності промовців, маючи велику волю та впевненість, організаторські здібності, твердість і рішучість, відданість ідеалам своєї держави, за сприятливих обставин, уперто борючись, зуміли сягнути високих державних посад, стали суб'єктами верховної влади. [3, с. 9–11.]

Так, за всю історію незалежності в Україні ще не було жінки-президентки або жінки – очільниці Верховної ради. Тільки одна жінка – Юлія Тимошенко перебувала на посаді прем'єр-міністерки (з 4 лютого по 8 вересня 2005 року та з 18 грудня 2007 року по 3 травня 2010 року). Зокрема, за всю новітню історію тільки Уляна Супрун виконувала обов'язки очільниці МОЗ. У перших двох урядах України було лише по одній жінці, а у Кабміні Віталія Масола та Євгена Марчука – узагалі жодної, хоча членів уряду налічувалося понад 40. Також одна жінка перебувала на посаді в Кабміні Павла Лазаренка, Анатолія Кінаха, Миколи Азарова та Арсенія Яценюка (перший уряд). Дві жінки було в уряді Віктора Ющенка, Юлії Тимошенко, Арсенія Яценюка. П'ять жінок було серед 26 міністрів уряду Володимира Гройсмана. В уряді Олексія Гончарука було шість міністерок (із 19 осіб загального складу), і це – українські реалії. [8, с.18]

Жінка лідер - це жінка у якої вистачає сил, енергії, ресурсів та потенціалу вести людей за собою, запалювати в них натхнення, радість, життя, мотивувати та допомагати. Жіноцтво, яке має якості лідера, зазвичай погоджується ризикувати і вони часто стають переможцями. Варто зауважити, що жінкою-лідером, може стати не кожна представниця прекрасної статі. Для цього потрібні сили, визначений склад характеру, цілеспрямованість і багато інших якостей. Комусь ці якості дістаються від природи, комусь доводиться виховувати їх у собі. [1]

Хоч в Україні є чимало відповідних документів про гендерну рівність, але більшість з них залишаються переважно «на папері». Це відчувається по відношенню до жінок як і гендерна

дискримінація, гендерний дисбаланс, гендерний розрив, гендерна нерівність, гендерні стереотипи, а також сексизм.

Зокрема, 19 березня 2010 року в Дніпропетровську Микола Азаров заявив, що «не жіноча ця справа – проводити реформи в Україні». «Одні кажуть, що наш уряд великий, другі, що в уряді немає жінок, нема на кого подивитися під час засідання Кабінету Міністрів. Лише нудні особи. За всієї моєї поваги до жінок - не жіноча справа проводити реформи», - наголосив Азаров. [9]

Жінки в політичному лідерстві України відіграють значну роль, незважаючи на те, що політична арена в цій країні залишається досить чоловічою. Яскравими прикладами є постаті лідерок, зокрема Юлія Тимошенко, Ольга Богомолець, Ірина Геращенко, Олена Зеленська, Ольга Стефанішина, Марина Бардіна, Ірина Верещук та чимало інших. Кожна з них зробила вклад в розбудову нашої держави: ці лідерки відзначились активною участю у політиці, обіймали високі посади, зміцнювали державні інституції, впроваджували реформи, задля суспільного буття, працювали над законодавчими ініціативами, загалом впроваджували підвищення якості життя населення.

Щодо міжнародного досвіду жіночого лідерства, то роль жінок у світовій політиці стає все більш значущою, а міжнародні політичні лідерки відіграють ключову роль у формуванні глобальних стратегій та розв'язанні складних міжнародних проблем. Їхні рішення та дії впливають на міжнародну арену, визначаючи подальший хід подій у світі. Ангела Меркель, Камала Харріс, Тереза Мей, Урсула фон дер Ляєн, Роберта Метсола, Гілларі Діана Родем Клінтон – наведені політичні лідерки відіграють важливу роль у світовій політиці та впливають на глобальні події та розвиток своїх країн. Вони є прикладом сильних та впливових жінок, які активно відстоюють свої позиції та сприяють змінам у світі. Вони відігравали ключову роль у європейській та світовій політиці, зробили внесок в європейську інтеграцію, активно працювали над розвитком своїх країн.

Таким чином, ми обґрунтували еволюцію жіночого політичного лідерства з моменту незалежності України до сьогодні, оскільки феномен лідерства завжди буде помітним та значним. Незважаючи на те, що політична арена в Україні залишається переважно чоловічою, жінки активно вступають у політику і не тільки, займаючи ключові посади та впливаючи на рішення різних рівнів.

Починаючи з незалежності України, були видні перемоги для жінок у політиці. Наприклад, у 1999 році Юлія Тимошенко стала першою жінкою-прем'єр-міністром України. Це відкрило шлях для інших жінок у високій політиці. Згодом, жінки продовжували займати важливі посади. Наприклад, Ольга Богомолець, відома лікарка та громадська діячка, стала депутаткою Верховної Ради та активно бореться за реформи в охороні здоров'я.

Проте, не дивлячись на досягнення, ще є певні проблеми, які треба вирішити для подальшого розвитку жіночого політичного лідерства в Україні. Наприклад, необхідно більше підтримки жінок у політиці шляхом створення спеціальних програм та ініціатив, що сприяють підвищенню їхньої представленості у владних органах.

Також важливо вдосконалити правову систему, яка гарантувала б рівні можливості для жінок у політиці та змогла усунути стереотипи, які можуть обмежувати їхню участь у громадському житті країни. Розвиток жіночого політичного лідерства в Україні є невід'ємною частиною демократичного процесу. Попри досягнення, існують виклики, які потребують уваги, проте шлях до більшої гендерної рівності та представленості жінок у політиці є перспективним і важливим для майбутнього країни.

Я впевнена, що Україна в подальшому буде ще більше славиться успішними жінками-лідерками, які будуть співпрацювати зокрема активно з колегами-лідерками на міжнародній арені, задля подальшого розвитку та представлення України, як держави сильної, незалежної та безпечної.

Список використаних джерел

1. Боброва Л. Ю. Акмеологічні чинники розвитку професійного самовідносини жінки-керівника
2. Галанець О. Управління гендерними процесами в державній політиці. Віче. 2009. № 6. С. 7–9.
3. Гонюкова Л. Жінки в політичній еліті України. Жіночий світ. 2008. Ч. 3 (19). С. 9–11.
4. Дроздова М. Особливості уявлень студентів про жінок-політиків. Соціальна психологія. 2007. № 3. С. 108–110.
5. Оксамитна С.М. Гендерні відносини крізь призму громадської думки в Україні і світі. Наукові записки НаУКМА. 2010. Т. 19. Спец. вип. Ч. II. 179 с.
6. Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегії впливу. Укр. жін. фонд. 2011. URL: <http://www.osce.org/uk/odihr/85975> (дата звернення: 30.10.2019).
7. Секунова Ю.В., Дудніченко А.О. Psychology and sociology. Political science. Політична еліта і лідерство в Україні : Materials of XII international science and practical conference. Trends of modern science –2015 (Sheffield, UK, May 30 – June 7, 2015). Sheffield : Science and education LTD, 2015. P. 69–71.
8. Трофименко Л. С. Феномен жіночого політичного лідерства в Україні : автореф. дис. ...канд. політ. наук: 23.00.02 – політичні інститути і процеси / Л. С. Трофименко. – Одеса, 2002. – 18 с
9. М. Азаров отримав «фе» з Бундестагу за своє «не жіноча це справа...». Новини України - останні новини України сьогодні - УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/politics/339547-azarov-otrimav-fe-zbundestagu-za-svoe-ne-jinocha-tse-sprava.html>

Кальник Я.Л.
студентка І курсу факультету національної безпеки,
права та міжнародних відносин
Науковий керівник - Шевчук А. В., д.іст.н., доцент,
професор кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

Гренландська експедиція 1888–1889 рр.

Полярні експедиції завжди викликали захоплення та повагу в суспільстві. Вони втілювали прагнення людства та дослідників до пізнання невідомого та подолання екстремальних викликів. Однією з таких визначних подій стала Гренландська експедиція 1888–1889 рр., яка залишила вагомий слід в історії полярних досліджень.

Учасники цієї експедиції, задуманої та реалізованої відомим норвезьким полярником Фрїтьйофом Нансеном, мали на меті перетнути внутрішній льодовик Гренландії з метою вивчення його унікальної природи та розширення наукових знань про цей регіон [3].

Підготовка до експедиції була ретельною та складною. Учасники мали подолати численні логістичні та технічні виклики, пов'язані з екстремальними умовами Арктики. Дана наукова подорож була профінансована датським філантропом Августиним Гамелем та власним коштом самого Фрїтьйофа Нансена. Загалом витрати на мандрівку перевищили 15000 крон [1].

Склад експедиції, який включав досвідчених полярників, науковців та місцевих провідників, відображав її міждисциплінарний характер та прагнення до всебічного вивчення регіону. До складу учасників увійшло загалом шість осіб: Фрїтьйоф Нансен, Отто Свердруп, Олаф Крістіан Дітріксон, Крістіан Крістіансен, Самуель Йоханнесен Балту, Оле Нільсен Равна [3].

У травні 1888 р. Нансен і п'ять членів екіпажу розпочали плавання. Досягнувши льодових полей, вони залишили корабель «Язон». Проте незабаром виявилось, що лід змістився на багато миль на південь. Учасникам експедиції довелося пересуватися на північ, що зайняло багато часу і зробило неможливим потрапити до цілі – Крістіанхоба – до настання арктичної зими [3]. Гори, льодовики та низька температура ускладнювали подорож, але за 37 днів учасники подорожі досягли поселення ескімосів на західному побережжі. Це був уже кінець вересня та навігація завершилася [3]. Залишившись зимувати у поселенні, Ф. Нансен присвятив своє вимушене дозвілля вивченню життя ескімосів [2]. Він вивчав їхню культуру, традиції, спосіб життя та адаптацію до суворих умов Арктики. Ця взаємодія допомогла краще зрозуміти зв'язок між людиною та навколишнім середовищем у цьому унікальному регіоні.

Поєднавши власний досвід зі спостереженнями, він розібрав класичну методику полярних переходів на лижах і собачих упряжках. Під час гренландської експедиції, що тривала майже рік, учасники зробили низку важливих відкриттів та збрали безцінні наукові дані. Одним із ключових досягнень став детальний аналіз топографії та рельєфу цього величезного острова. Дослідники ретельно картографували гірські ланцюги, льодовики, фіорди та інші географічні особливості Гренландії, що дозволило краще зрозуміти її унікальну природу [4]. Окрім цього, учасники збрали цінні геологічні зразки та дані про склад порід і мінералів регіону. Ці відомості дали змогу науковцям глибше вивчити геологічну історію Гренландії та встановити її зв'язок з іншими континентами в минулому. Дослідники також провели ґрунтовні кліматичні спостереження, фіксуючи температурні режими, атмосферний тиск, вологість повітря та інші метеорологічні показники протягом усього періоду експедиції. Ці дані стали важливим внеском у розуміння кліматичних процесів у полярних регіонах.

Результати експедиції були опубліковані у двох книгах Нансена: «На лижах через Гренландію» [3] та «Життя ескімосів» [2] норвезькою мовою.

Отже, Гренландська експедиція 1888–1889 рр. під керівництвом Фрїтьйофа Нансена була важливою віхою в історії полярних досліджень. Незважаючи на низку складнощів та викликів, експедиції вдалося здійснити вагомі наукові досягнення. Учасники провели детальні топографічні, геологічні та кліматичні дослідження, які значно розширили знання про природу Гренландії. Крім того, експедиція збрала цінну інформацію про культуру та спосіб життя місцевого населення. Завдяки ретельній підготовці, міждисциплінарному підходу та наполегливості дослідників, ця експедиція стала важливим кроком у розвитку полярної науки та пізнанні Арктичного регіону.

Список використаних джерел

1. Nøyer-Nansen Liv. Eva og Fridtjof Nansen. Oslo: J.W.Cappelens Forlag, 1954. 323 s.
2. Nansen F. Eskimoliv. Aschehoug, 1891. 293 p.
3. Nansen F. The first crossing of Greenland. Longmans, Green, 1897. 452 p.
4. Trapnell Colin G. Vegetation types in Godthaab Fjord: In relation to those in other parts of West Greenland, and with special reference to Isersiutilik. *The Journal of Ecology*. 1933. P. 294-334.

Криницька А. В., студентка I курсу
факультету національної безпеки,
права та міжнародних відносин
Науковий керівник - Шевчук А.В.,
д.іст.н., доц., професор кафедри міжнародних
відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

Міжнародна діяльність та нобелівська премія Фрітьйофа Нансена

Фрітьйоф Нансен (1861–1930 рр.) був видатною постаттю, яка залишила після себе великий слід в історії не тільки Норвегії, але й всього світу. Він розширив горизонти науки та став національним героєм для своєї країни. Його діяльність ґрунтувалася на наукових дослідженнях, океанографії, громадській діяльності, волонтерстві та дипломатії. Слід зазначити, що на Фрітьйофа з самого дитинства значний вплив мали батьки, передусім мати. Вона була сильною, спортивною жінкою, яка привчала дітей до життя на свіжому повітрі і заохочувала їх розвивати фізичні навички, що у майбутньому мало значний вплив на кар'єру Нансена [2]. Батько, Ханс Нансен, був успішним адвокатом і заохочував малого Фрітьйофа до досліджень та пригод. Він брав сина у походи та екскурсії, тим самим прищеплюючи любов до природи. Окрім цього Ханс Нансен був людиною, для якої справедливість та чесність були найголовнішими цінностями в житті, що успадкував і його син. Згодом цей світогляд і допоміг йому стати однією з найвідоміших фігур в історії Норвегії.

Щодо міжнародної діяльності науковця, то жага до справедливості, гуманності, уміння переконувати та бути лідером думок зробили з Нансена не тільки хорошого фахівця у науковій сфері, а ще й активного та впливового діяча на міжнародній арені.

У 1905 р. він активно брав участь в обговоренні розпаду союзу Швеції та Норвегії, де Швеція зобов'язана була визнати внутрішню самостійність Норвегії. Він наголошував на тому, що союз, який обмежує свободу одного народу, є небезпечним [4]. Ф. Нансен отримав від уряду завдання здійснити таємну місію до Копенгагена та довідатися, чи погодиться датський принц Карл стати норвезьким королем? Після кількох зустрічей з принцом Нансену все ж вдалося переконати його. Восени 1905 р. був проведений референдум щодо монархії в Норвегії, де більшість народу підтримала монархічний устрій і принца Карла остаточно було обрано королем. Фактично, ця ситуація показала Нансена як умілого політичного гравця, тому після встановлення норвезької монархії його було призначено послом у Лондоні (1906–1908 рр.). Протягом двох років перебування на цій посаді йому вдалося налагодити хороші стосунки з британським королівським домом та провідними політиками. При цьому сам він прекрасно розумів, що йому не дуже до вподоби професія дипломата, та хотів повернутися додому, до своїх наукових рефлексій.

У роки Першої світової війни Норвегія зуміла утримати нейтралітет, уникнувши участь у бойових діях. Незважаючи на нейтральність країни Ф. Нансен активно виступав за посилення оборони Норвегії. Під час своїх лекцій по країні він переконував уряд збільшити витрати на кращу підготовку до надзвичайних ситуацій. Дякуючи наполегливості та силі його переконливості Норвегія усвідомила важливість захисту власних кордонів. Вже у 1917 р. Нансен очолив делегацію, яка уклала договір з США про постачання зерна для Норвегії. Ця угода відіграла ключову роль у встановленні стабільності у післявоєнні часи [1].

Палкий поціновувач миру та співпраці між державами Нансен підтримав ідею Вудро Вільсона про створення Ліги Націй. Вже у 1920 р. людство мало організацію, яка боролася за мир та вирішення конфліктів. Він був призначений першим Верховним комісаром у справах біженців Ліги Націй у 1921 р. Його зусилля зосереджувалися на наданні допомоги та захисті людей, які втекли через військові конфлікти або через переслідування: російських емігрантів, які після більшовицької революції 1917 р. покинули країну через загрозу репресій; біженців з Греції та Туреччини (під час війни за незалежність Туреччини багато людей були змушені емігрувати через етнічні конфлікти); вірменські біженці втекли від етнічних чисток Османської імперії під час Першої світової війни.

Нансен усвідомив, що біженці зустрічаються з такою проблемою як відсутність посвідчення особи, адже після Першої світової війни відбулися значні зміни географічної карти світу й тому частина людей втратили громадянство. Передусім це стосувалося громадян колишньої Російської імперії. Задля вирішення цієї проблеми 1922 р. було створено т. зв. «Нансенівський паспорт». Це був одночасно документ, що посвідчував особу та дозволяв пересуватися і шукати роботу в третіх країнах за межами держави, яка їх приймала. 450 000 росіян і вірмен отримали паспорти й до моменту їх скасування у 1938 р. вони були визнані 50 країнами [5].

Ще одним полем діяльності Ф. Нансена стала організація у квітні 1920 р. за дорученням Ліги Націй репатріації з росії близько 500 000 військовополонених з колишніх німецької та австро-угорської армій.

Радянська Росія не визнавала Ліги Націй, тому Нансен під час особистих перемовин досягнув успіху та вже у вересні 1922 р. доповів про виконання завдання на Третій асамблеї організації [2].

Роки після Першої світової війни (1921–1923 рр.) були дуже складними для південних регіонів РСФРР і УСРР. У сільській місцевості через посуху та політику влади люди були позбавлені їжі, що мало наслідком голод 1921–1923 рр. Президентом США для постраждалих регіонів було запропоновано допомогу через добродійну організацію в США у 1919–1923 рр. – Американську адміністрацію допомоги (АРА) під керівництвом міністра торгівлі Г. Гувера. Полярний дослідник також не обминув цю ситуація та повністю посвятив себе гуманітарній допомозі. Він намагався вплинути на Лігу Націй, яка не хотіла надавати допомогу, адже більшість делегатів уважали допомогу прямою співпрацею з більшовиками. Всі європейські уряди, окрім Норвегії, утрималися від надання кредитів радянському режиму. Гуманітарному діячу вдалося зібрати гроші, подорожуючи Поволжям та Україною і потім показуючи та розказуючи про жахливі картини на своїх лекціях. Навесні допомога Нансена надійшла й до України (в цілому було надіслано 12,2 млн. пайків і 90180 мешканців скористалися цією допомогою [3]). Окремо необхідно підкреслити зв'язок Ф. Нансена та українських дітей і студентів. У Харкові його команда відкрила їдальні для студентів, роздавала книжки та одяг, а також допомагала професорам через програму «Нансенівська допомога працівникам інтелектуальної праці». За ініціативою полярного дослідника за власний кошт було відкрито дитячі будинки в Харкові, на Херсонщині, Одещині та Полтавщині. Український народ дуже вразив Нансена, який зрозумів, що йому потрібно допомогти. Для цього було вирішено надати сільськогосподарську техніку.

За роботу з біженцями в Європі Ф. Нансена 1922 р. було нагороджено Нобелівською премією миру. Велику суму з грошей премії благодійник передав в Україну для відкриття двох сільськогосподарських станцій. За задумом лауреата, там мали працювати місцеві селяни під керівництвом іноземців. Фактично станції стали навчальними центрами для підготовки нових українських агрономів. Проте сталінський режим ліквідував їх [3].

Отже, Фрітьйоф Нансен зробив все для того, щоб залишити після себе значний слід в історії. Він був героєм того часу, його робота мала тривалий і позитивний вплив на світ та до сьогоднішнього дня надихає багатьох людей. За роки дипломатичної діяльності він налагодив тісні зв'язки з британським уряд, хоча згодом зрозумів, що не хоче продовжувати працювати послом. Після Першої світової війни Нансен переконав уряд збільшити витрати на оборону кордонів Норвегії, а також домогся від США продовольчої допомоги. Зі створенням Ліги Націй Ф. Нансен брав участь в гуманітарній допомозі започаткувавши т. зв. «Нансенівський паспорт». Цей документ допомагав особам без громадянства, біженцям, які не мали визначеного статусу, вільно пересуватися до третіх країн. У роки голоду 1921–1923 рр. на півдні України та Поволжі Нансен допомагав рятувати людей та за частину гонорару заснував на Півдні України кілька станцій-господарств. Загалом Ф. Нансен зробив великий вклад у розвиток усього світу, України зокрема.

Список використаних джерел

1. Explorers: Nansen, Fridtjof (1861-1930). URL: <https://cutt.ly/VeqXlx2b> (дата звернення:02.05.2024).
2. Fridtjof Nansen Biographical. URL: <https://cutt.ly/eeqXz9id> (дата звернення:30.04.2024).
3. Fridtjof Nansen in Ukraine and USSR URL: <https://cutt.ly/feqXx6nU> (дата звернення: 02.05.2024).
4. Sverdrup H. U. Fridtjof Nansen-Statesman and humanitarian. URL: <https://cutt.ly/eeqXdWwm> (дата звернення:02.05.2024).
5. Thompson B. The passion, vision and action of Fridtjof Nansen, humanitarian extraordinaire. URL: <https://cutt.ly/9eqXjV8E> (дата звернення:02.05.2024).

Ксендзук В.В., д.н.держ.упр., доц.
Вежновець Т.С., студентка 3 курсу групи МВ-1
Державний університет «Житомирська політехніка»

Приклади міжнародного технологічного співробітництва як фактору розвитку української економіки в умовах війни

*«Технології – це не просто інструменти, вони є крилами,
що дозволяють людській уяві піднятися вище, ніж будь-коли»
Bill Gates*

Україна має хорошу базу та інноваційний потенціал для розвитку високих технологій на її теренах. На жаль, збройна агресія російської федерації проти України завдає значних збитків для усіх галузей економіки включаючи технологічну. Проте ведення бойових дій спонукає до міжнародної співпраці та стрімкого розвитку технологій військового або подвійного призначення.

Наразі Україна є майданчиком, де в реальних бойових умовах можна випробувати новітню військову техніку, знайти слабкі місця та вдосконалити її. Це стосується не тільки військової техніки, але й більш цивільних технологій, таких як мобільний зв'язок, енергетика, агротехнології, технології в сфері медицини тощо. Співпраця з іноземними спеціалістами дає значний поштовх для українських науковців та підприємців.

Хорошим прикладом компанії яка стрімко розвивається завдяки міжнародній співпраці є Skyeton – це українська компанія, що спеціалізується на розробці та виробництві безпілотних літальних апаратів (БПЛА), відомих також як дрони. Компанія заснована в 2006 році та швидко здобула визнання на міжнародному ринку завдяки своїм передовим технологіям та інноваційному підходу. Компанія Skyeton працює у різних секторах, включаючи військовий, аграрний, екологічний та медичний. Їх дрони використовуються для збору інформації, нагляду та моніторингу, пошуку та рятувальних операцій, а також для доставки вантажів. Компанія співпрацює з клієнтами та партнерами з різних країн світу, що дозволяє їй впроваджувати свої рішення на міжнародному ринку та залучати інвестиції для подальшого розвитку.

У медичній сфері загальновідомою є 3D Biotek – українська компанія, яка спеціалізується на розробці та виробництві біо-друкувальних матеріалів для медичних досліджень та застосувань у медичній практиці. Основним напрямком діяльності компанії є створення матеріалів для біо-друкування тканин, клітинних структур та органів. Даний напрямок користується неабияким попитом як від українців, що постраждали в результаті бойових дій, так і від іноземців, що прагнуть отримати якісні послуги.

Україна як держава, яка прагне не тільки відновити довоєнний рівень економіки а й зробити все можливе для подальшого її зростання, має бути зацікавлена у розвитку таких компаній, як Skyeton, 3D Biotek та сотні інших не менш важливих технологічних підприємств. Адже вони допомагають закривати внутрішні потреби нашої держави і стають висококваліфікованими гравцями на міжнародному ринку. Умови, у яких працюють зараз українські технологічні компанії значно складніші, ніж у інших державах, задачі з якими зустрічаються наші підприємці роблять їх топ спеціалістами у своїй галузі. Найкращі іноземні спеціалісти приїжджають зараз в Україну для того, щоб долучитись до вирішення різного виду технологічних завдань, які стоять перед світом. Тож для подальшого розвитку української економіки, варто зробити акцент на поліпшенні умов для компаній та спеціалістів, які приносять вагомий внесок у розвиток технологічної галузі. Співробітництво з міжнародними партнерами дозволяє Україні отримувати доступ до передових технологій, знань та досвіду, що може допомогти вдосконалити власні технологічні рішення та розвинути нові проривні проекти. Міжнародні партнерства відкривають доступ до додаткового фінансування та інвестицій для українських технологічних компаній та стартапів.

**Аналіз розвитку зовнішньоекономічних відносин
Україна - Німеччина**

Україна та Німеччина мають довгу історію двосторонніх відносин, які охоплюють широкий спектр сфер, від торгівлі до науково-технічного співробітництва. Ці відносини, що розвиваються на тлі змінюваного глобального ландшафту, відіграють ключову роль у формуванні економічного та політичного майбутнього обох країн. Важливість цього аналізу полягає у визначенні тенденцій та перспектив, які можуть вплинути на подальше зміцнення взаємовигідного партнерства.

В дослідженні із застосування техніки SWOT-аналізу визначено основні слабкі та сильні сторони, можливості та ризики розвитку зовнішньоекономічних відносин між Україною та Німеччиною, зокрема в торговельній, валютно-фінансовій, інвестиційній, науково-технічній та міграційній сферах, з метою обґрунтування напрямів подальшої співпраці.

Торгівля між Україною та Німеччиною є фундаментальною складовою формування та розвитку відносин між ними. Україна, зі своїм розширеним експортним потенціалом та збільшеними квотами на безмитну торгівлю з ЄС, відкриває нові можливості для свого розвитку. Проте, висока залежність від імпорту енергоресурсів та обмежена диверсифікація експорту залишаються вразливими місцями. Німеччина, з іншого боку, має технологічну перевагу та високий попит на свої товари, але залежність від імпорту сировини з України створює ризики.

У валютно-фінансовій сфері Україна демонструє сильні сторони через співпрацю з МВФ та реформи в банківській системі. Однак, висока інфляція та нестабільність національної валюти є серйозними викликами. Німеччина зі своєю стабільною економікою та сильною валютою може інвестувати у фінансовий сектор України, але високі витрати на підтримку єврозони та потенційні банківські кризи вимагають обачності.

Інвестиційні відносини між країнами відкривають шлях для покращення інвестиційного клімату в Україні та розвитку інфраструктури. Незважаючи на корупцію та бюрократію, є значні можливості для залучення іноземних інвесторів. Німеччина зі своїм великим обсягом інвестицій та досвідом у розвитку інфраструктури може підтримати стабільність в регіоні, хоча політичні ризики залишаються.

Науково-технічна співпраця є однією з найбільш перспективних областей для України та Німеччини. Україна має висококваліфікованих фахівців та наукові дослідження, але стикається з проблемою «відтоку мізків» та недостатнім фінансуванням даної сфери. Німеччина зі своїми інноваційними технологіями та патентами може пропонувати передачу технологій та співпрацю у дослідженнях, хоча висока вартість досліджень і розробок вимагає інвестицій.

Міграція між Україною та Німеччиною має як позитивні, так і негативні аспекти. Україна виграє від культурних зв'язків з діаспорою та спрощення візового режиму, але страждає від високої еміграції кваліфікованих кадрів. Німеччина приваблює мігрантів та залучає робочу силу, але стикається з інтеграційними викликами та соціальними витратами.

Відносини між Україною та Німеччиною є багатовимірними та складними, з великою кількістю можливостей та викликів. Цей аналіз показує, що обидві країни можуть взаємно виграти від поглиблення співпраці, хоча їм необхідно враховувати потенційні загрози та ризики. Спільні зусилля у вирішенні існуючих проблем та використанні нових можливостей ведуть до стійкого розвитку та процвітання обох націй.

Литвинчук О.В., к.філос.н., доцент,
доцент кафедри міжнародних
відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

Вплив російсько-української війни на євроінтеграційні процеси

Протягом тривалого часу інтеграція України у європейський простір лишається основним напрямком розвитку нашої держави, що свідчить про бажання не лише підтримувати та розширювати добросусідські відносини з Європою, а й стати рівноправною складовою цього простору.

Починаючи з 2014 року, Україна взяла рішучий курс на європейську інтеграцію, підписавши історичну Угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Цей стратегічний вектор був закріплено у низці законодавчих актів та державних документів. Попри безпрецедентну агресію зі сторони РФ та фактичний стан війни, в якому Україна перебуває вже майже десять років, країна невідступно просувається шляхом євроінтеграційних реформ та значно наблизилася до стандартів ЄС. За ці роки держава впровадила масштабні перетворення в багатьох сферах відповідно до європейських норм і цінностей. Відносини з ЄС характеризувалися позитивною динамікою та поглибленням співпраці. Секторальне співробітництво між Україною та ЄС було доволі активним, охоплюючи різноманітні галузі. Євросоюз надавав Україні вагомий фінансовий, технічний та політичний підтримку на шляху реформ та інтеграції.

Дослідженнями питань європейської інтеграції України займаються вітчизняні науковці та експерти, серед яких варто відзначити праці таких авторів, як Я. Грабчук, А. Гриценко, О. Кваша, В. Кобрина, Ю. Лавренко, Н. Стецюк, О. Тимошук та ін. Їхні наукові розвідки, аналітичні доповіді та публікації зробили вагомий внесок у висвітлення різноманітних аспектів руху України до Європейського Союзу. Дослідники ретельно вивчали правові, економічні, політичні та соціокультурні виміри євроінтеграції, окреслюючи перспективи й виклики на цьому шляху, проте особливої уваги заслуговує складова євроінтеграційних процесів в умовах війни.

Від моменту повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року РФ євроінтеграційні процеси для нашої держави суттєво пришвидшилися. 28 лютого 2022 року було подано заявку на вступ до Європейського Союзу, активізувавши таким чином курс на європейську інтеграцію. Уже 1 березня Європейський Парламент переважною більшістю голосів рекомендував надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС, демонструючи безпрецедентну швидку реакцію на заявку про членство [2].

На червневому засіданні Європейської Ради лідери держав-членів ЄС ухвалили історичне рішення про надання Україні та Молдові статусу кандидата на вступ до Євросоюзу. Крім того, було визнано «європейську перспективу» Грузії, що є кроком до офіційної кандидатури. Ніколи раніше в ЄС не реагували так оперативно на заявку про членство.

Війна в Україні також значно вплинула на дебати щодо майбутнього Європи, зокрема, процесів розширення ЄС та його політики сусідства. Ситуація навколо України стала каталізатором для переосмислення та переформатування євроінтеграційних підходів.

З боку Європейського Союзу надання Україні статусу кандидата на вступ відкриває надзвичайно швидкий старт на шляху до євроінтеграції. Однак процес приєднання до ЄС від початку до завершення вимагає одностайності всіх держав-членів. На кожному етапі наявні численні можливості для застосування права вето чи втручання окремих країн Європейського Союзу.

Для України надзвичайно важливою буде ситуація в післявоєнний період. Якщо результат війни не буде повною перемогою над російською агресією, перспектива членства в Євросоюзі стане менш сприятливою. Деякі країни ЄС будуть вагатися щодо прийняття держави, частина території якої залишатиметься окупованою РФ. Особливо, якщо безперервний конфлікт завадить Україні повною мірою відновитися та рішуче покращити якість державного управління. У такому випадку Україна змушена буде очікувати на вступ до ЄС.

Зі свого боку, Європейському Союзу варто підготуватися до нової хвилі розширення, яка в перспективі 10–20 років може призвести до вступу не лише України, а й Молдови, Грузії та країн Західних Балкан. Це потребуватиме відповідних інституційних, економічних та політичних реформ в самому Євросоюзі.

Україні немає потреби починати все з нуля, адже у 2014 році ЄС та Україна підписали Угоду про асоціацію, яка сприяла розгортанню активного процесу гармонізації українського законодавства в різноманітних сферах – від вільної торгівлі до верховенства права та захисту прав споживачів [1]. Попри всі виклики та випробування, Україна впевнено рухається курсом на повноцінну інтеграцію до Європейського Союзу, послідовно виконуючи необхідні реформи та наближаючись до повного дотримання критеріїв членства. Європейський шлях став стратегічним цивілізаційним вибором для нашої країни.

Інтеграція України до Європейського Союзу несе низку вагомих позитивів, пов'язаних із формуванням надійних механізмів задля гарантування безпеки та політичної стабільності.

Євроінтеграція України є вагомим кроком особливо в умовах війни. «Оскільки Україна є частиною Європи та європейської культури, то інтеграційні процеси з європейськими структурами є об'єктивно зумовлені як

національним, так і культурним розвитком і, безперечно, правовим. Така інтеграція є природним процесом в умовах національного відродження, зростаючого усвідомлення народом України своєї європейської ідентичності та базових національних інтересів» [3, с. 384].

Залишається незаперечним той факт, що Україна (як на рівні влади, так і суспільства) не тільки продемонструвала прихильність та відданість європейським цінностям, але й однозначно визначила європейський шлях, як незворотній і єдино можливий для розвитку держави.

Отже, не зважаючи на війну, країна продовжує здійснювати реформи та підтримувати власну інтеграцію до європейського співтовариства, активно працюючи над виконанням умов Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, зокрема, впроваджує системні реформи, веде активну боротьбу з корупцією та підвищує стандарти громадянського суспільства.

Інтеграція України у європейський простір лишається основним напрямком розвитку нашої держави, що свідчить про бажання не лише підтримувати та розширювати добросусідські відносини з Європою, а й стати рівноправною складовою цього простору. Україна віддано працює над гармонізацією своїх законодавчих актів та стандартів із європейськими, реформує ключові сфери економіки та соціуму, та активно співпрацює з європейськими партнерами для зміцнення демократії, прав людини та правової системи. Цей процес не лише сприяє розвитку країни, а й підтверджує нашу тверду відданість європейським цінностям та стандартам.

Процес євроінтеграції України є унікальним, адже він відбувається в умовах повномасштабної війни на території нашої країни. Його супроводжують значні поступки з боку ЄС, що стало можливим завдяки рішучій політичній волі як з українського боку, так і з боку самого Євросоюзу. Незважаючи на безпрецедентні виклики, Україна та ЄС демонструють взаємну відданість курсу на інтеграцію, прискорюючи цей процес та йдучи на безпрецедентні кроки з обох сторін для його реалізації. Україна, долаючи воєнну агресію РФ, невпинно просувається до омріяної мети – повноправного членства в Європейському Союзі.

Список використаних джерел

1. Договір про Європейський Союз. Маастрихт, 7 лютого 1992 року. Текст зі змінами та доповненнями від 13 грудня 2007 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029#Text (дата звернення: 15.04.2024).

2. Європарламент рекомендував надати Україні статус кандидата на вступ до ЄС. *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/1/7135011/#comments> (дата звернення: 15.04.2024).

3. Романів Х. Євроінтеграція національного приватного права як умова правового прогресу. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 10 грудня 2021 р.) / за заг. ред. І.В. Красницького. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2021. С. 383–386.

УДК 94: 327 «1893/1896»

Нестеренко І.А.
студентка І курсу факультету національної безпеки,
права та міжнародних відносин
Науковий керівник - Шевчук А. В., д.іст.н., доц.
професор кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

Увічнення пам'яті Фріт'юфа Нансена (1861–1930 рр.)

До головних постатей кінця XIX та першої третини XX ст. варто віднести персону Фріт'юфа Нансена, який досяг успіхів як дослідник, вчений, політичний та громадський діяч. За свою діяльність він отримав безліч нагород, головною з яких є Нобелівська премія.

Упродовж кількох десятиліть життєвий шлях та здобутки видатного норвежця вивчали історики, політологи, дослідники міжнародних відносин тощо. Серед усього різноманіття ми особливу увагу звернули на науковий доробок Д. Архієвського [1] та О. Мовчана [5]. Вони досліджували різні аспекти життя Ф. Нансена, акцентуючи увагу як на його наукових рефлексіях, так і на громадській і політичній діяльності.

Мета дослідження полягає у висвітленні особистості Ф. Нансена як ученого, громадського та політичного діяча та дослідження увічнення його як однієї з найвидатніших постатей кінця XIX – початку XX ст.

Початок активної дослідницької діяльності Ф. Нансена припадає на 1882 р. із його першої експедиції до архіпелагу Шпіцберген. Працюючи звичайним матросом на промисловому судні «Вікінг», що спеціалізувалося на полюванні на тюленів, він остаточно вирішив здійснити подорож через льодовите плато Гренландії [3]. Протягом 1888–1889 рр. молодий учений із супутниками, зокрема капітаном Отто Свердрупом, вирушили до східного узбережжя Гренландії. Пройшовши 472 км команда змогла досягнути західного узбережжя, перетнувши острів. Незважаючи на те, що більшість людей вважали навіть саму ідею суцільним самогубством, команда змогла вперше в світовій практиці перетнути центральну частину острова. Під час експедиції було зібрано велику кількість метеорологічних, географічних та етнографічних даних [4].

Після повернення до Норвегії Ф. Нансен розробив нову теорію про безпечний дрейф по Північному Льодовитому океану. Дослідник пізніше зауважив у своїй книзі: «Якщо спробувати працювати заодно з силами природи, а не проти них, то ми знайдемо найвірніший і найлегший спосіб досягти полюса». Для реалізації задуму було побудовано спеціальний корабель «Фрам». Під час подорожі на кораблі вдалося дістатися на відстань 700 км від Північного Полюса. Після цього учасники вирушили на собачих упряжках і змогли дістатись 86⁰ північної широти., що було абсолютним світовим рекордом. Під час цієї експедиції було проведено спостереження за дрейфом криги, земним магнетизмом, тамтешньою флорою та фауною, здійснено вимірювання глибин океану. Особливістю наукової мандрівки стало те, що вперше за XIX ст. не загинула жодна людина [5].

Завдяки своїй науковій діяльності Фріт'юф Нансен отримав багато нагород, зокрема Велика золота медаль за дослідження (1887 р.), медаль Кала Ріттера (1889 р.), Медаль Вега (1889 р.). Після закінченню третьої експедиції його призначають професором університету в Християнії, а з 1901 р. – керівником Міжнародної лабораторії морських досліджень. З цього моменту він починає вести активну наукову діяльність й у 1902 р. створює Центральну лабораторію Міжнародної ради з дослідження морів [2].

Наступним етапом у його житті стала політична та громадська діяльність. Зважаючи на репутацію, Фріт'юф Нансен стає послом Норвегії у 1906–1908 рр. Починаючи з 1915 р. – очільник Норвезької оборонної спілки, а після закінчення Першої світової війни – Норвезької спілки з організації Ліги Націй. Через 5 років стає членом норвезької делегації та верховним комісаром з питань військовополонених в Лізі Націй [6].

Крім того, Ф. Нансен не залишив поза увагою й українців. По-перше, він захищав їх як вимушених політичних біженців після Першої світової війни та у розпал громадянської війни на теренах колишньої Російської імперії. 1921 р. політик виступає на сесії Ліги Націй стосовно проблеми голоду 1921–1923 рр. й береться організувати гуманітарну допомогу в нужденні регіони, до яких увійшла і Україна. До літа 1923 р. було доставлено 12,2 мільйона пайків, понад 1 тисячу продовольчих пакунків та 40 т медикаментів. По всьому світу його допомога отримала назву «Місія Нансена». До цієї допомоги долучились ще дві програми для студентів та дітей, це – «Нансенівська допомога працівниками інтелектуальної праці» та «дитячі садки Нансена» [1, с. 104].

В підсумку, робота Ф. Нансена була широко відзначена нагородами. 1922 р. він був нагороджений Нобелівською премією миру «за багаторічні зусилля з надання допомоги беззахисним». За визначні вклади в науку та благодійну діяльність його називають одним із найвизначніших норвежців. На честь Ф. Нансена

було названо картографічні об'єкти, премії, відзнаки. Навіть в Україні зустрічаються вулиці, що названі на його честь.

Отже, Фрітьоф Нансен є визначним норвежцем, що здобув славу по всьому світу. Своєю діяльністю він зробив грандіозний вклад у різні сфери, від наукової до гуманітарної. Тому, пам'ять та пошана до нього не згасає який рік поспіль і повинна продовжуватись, адже таких відданих своїй справі людей в історії не так уже й багато, а пам'ять про них крізь роки є найбільшим вшануванням.

Список використаних джерел

1. Архірейський Д. Фрітьоф Нансен та Україна. *Modern Studies in German History*. 2019. С. 101-108.
2. Brox K., Tvedt Knut Are, Waag S., Iversen V. Fridtjof Nansen. Store norske leksikon. URL: https://snl.no/Fridtjof_Nansen (дата звернення: 26.04.2024).
3. Вишневська С. Експедицію Нансена назвали самогубством і відмовилися фінансувати: 160 років тому народився знаменитий дослідник. Факти. URL: <https://cutt.ly/SeedU8Lx> (дата звернення: 26.04.2024).
4. Відомі географи, географічні персоналії. Нансен Фрітьоф. Geograf. URL: <https://cutt.ly/UeedIS00> (дата звернення: 26.04.2024).
5. Мовчан О. Нансен Фрітьоф. Енциклопедія Сучасної України. НАН України, НТШ.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. URL: <https://esu.com.ua/article-71294> (дата звернення: 26.04.2024).
6. Фрітьоф Нансен – Біографічний. NobelPrize.org. URL: <https://cutt.ly/DeedI9HK> (дата звернення: 26.04.2024).

**Пашенко В.І., к.політ.н., доц.,
доцент кафедри міжнародних
відносин і політичного менеджменту,
Клюшник Є.О.,
студентка 2-го курсу, групи ПУА-7
Державний університет «Житомирська Політехніка»**

Політичний маркетинг у контексті міжнародного досвіду

У сучасній українській політичній науці істотно підвищився інтерес до теорії політичного маркетингу. Якщо раніше його елементи розглядалися в рамках політичного PR, то сучасний підхід визначає зв'язки з громадськістю в політичній сфері як складову частину практичного спрямування маркетингу. В цілому політичний маркетинг реалізується в якості основної теорії управління поведінковою моделлю голосування, орієнтованої на передбачення електоральної поведінки. Про використання маркетингових прийомів і технік в політичній сфері написано багато праць. Сьогодні з даної проблематики видано безліч публікацій, написаних політологами, маркетологами, спеціалістами в області комунікацій. Проте розуміння теоретичних основ політичного маркетингу все ще знаходиться в процесі розвитку [1].

Використання концепції політичного маркетингу в якості теоретичної бази для міждисциплінарних досліджень без визначення того, що саме містить у собі ця концепція, недоцільно. Необхідно підкреслити, що більшість сучасних публікацій з політичному маркетингу сфокусовано на такій сфері, як теорія менеджменту політичного маркетингу. Політичний маркетинг в Західній Європі і США як наукова дисципліна виникла відносно недавно. Він виділився з теорії менеджменту політичних кампаній. На початок 1990-х рр. цей новий міждисциплінарний напрямок дав можливість підвести теоретичний базис під практику виборів [1]. Існує також об'єктивна причина подальшого розвитку спочатку практичних, а потім і теоретичних напрямків політичного маркетингу. Вона пов'язана «зі зниженням ролі партій і ускладненням механізмів взаємодії між кандидатами і населенням» в США в останній чверті ХХ століття [1].

Партії перестали отримувати достатні асигнування, що сприяло розвитку нових технологій з мобілізації електоральної аудиторії. Аналогічний процес відбувається в даний час і в Західній Європі, де, незважаючи на весь їхній вплив, партії стикаються з втратою довіри населення. Завдяки розвитку нових видів і можливостей комунікацій, технології, спрямовані на політичну мобілізацію населення, постійно вдосконалювалися і поступово інтегрувалися з практичними методами політичного маркетингу.

Маркетинговий підхід подавався в рамках обміну голосів виборців на передвиборчі обіцянки політиків і аналізувався виключно в економічних термінах, чому сприяли досягнення маркетингових стратегій в комерційній сфері. Хоча відмінності в економічному та політичному маркетингу існують, чітко розмежувати ці дві категорії на сьогодні важко. Це можна пояснити тісним зв'язком політики з економікою як форми суспільних відносин. Таким чином, принципи відмінності політичних і комерційних ринків, а також відповідних ним традиційних і політичних маркетингових заходів невизначені. Концепція політичного маркетингу є досить спірною. Її основний принцип – формування діяльності політичного актора відповідно до переваг електоральної аудиторії – розходиться з традиційним підходом науки про вибори. В середині самої концепції політичного маркетингу не здійснено аналіз відмінностей між підходами в країнах різних традицій (наприклад, між європейською і американською), так і не уточнені деякі особливості використання методів маркетингу в більш-менш загальному політичному просторі європейських країн: наприклад, Великобританії та Німеччини [1].

В якості причини відсутності єдиних універсальних моделей, які можна було б використовувати без адаптації в рамках будь-якої політичної кампанії, можна назвати відмінності у виборчих системах. Очевидно, що технології, які успішно використовуються в політичних кампаніях США, не можуть бути застосовані без будь-якої істотної зміни в західноєвропейських країнах. Так, в США діє мажоритарна виборча система, заснована на відносному більшості голосів. У даних умовах практика застосування політичного маркетингу буде відмінна від методів, які логічно використовувати в мажоритарній моделі Франції, яка практикує голосування в два тури. Більш того, відрізняється і специфіка політичної поведінки в кожній країні: наприклад, продовживши аналіз умов в цих двох країнах, можна відзначити, що американській політичній культурі (в умовах поділу на одномандатні виборчі округи) властиво наявність у кандидатів районів, які вони могли б назвати «своїми» [1].

Крім того, подібні відносини засновані не на раціональному виборі партійного політичного продукту, а на «службі своєму округу – різної непрагматичної діяльності представників в інтересах організацій цього округу» [3, с.62]. На відміну від США, політична практика Франції дану залежність чітко не підтверджує. Отже, цей факт необхідно враховувати в формуванні маркетингових політичних кампаній і тим більше в узагальненні досвіду діяльності в одній країні і використання його в іншій.

Існують корінні відмінності у виборчих системах, які часто взагалі унеможливають створення єдиної маркетингової стратегії: зокрема, умови мажоритарної системи, яка, згідно з відомим законом Моріс Дюверже, «сприяє становленню двопартійної системи з чергуванням незалежних і стабільних в плані електорату політичних партій» [2, с. 215], слабо повторюють умови практики політичного маркетингу в країнах з пропорційним представництвом, що сприяє створенню безлічі негнучких, лише відносно стабільних партій. Методи, що працюють в умовах виборчої системи Великобританії, можуть бути не настільки ефективними в Скандинавських країнах [1]. Істотно відрізняються способи висунення кандидатів в США і країнах Європи. Зокрема, в Сполучених Штатах обов'язкові так звані primaries – первинні внутрішньопартійні вибори з висунення єдиного кандидата, в той час як в західноєвропейській традиції партійні списки формуються на рівні керівництва партії без подібної законодавчо закріпленої процедури. Крім того, істотні відмінності в практиці фінансування виборчої кампанії. Так, в країнах Західної Європи даним питанням також займається керівництво партії, витрачаючи відповідні фонди, умови формування та розмір яких чітко закріплені у відповідних законах. У США ж існує система, коли партійний висуванець самостійно розшукує кошти на свою кампанію з політичного маркетингу.

В Україні політичний маркетинг спочатку сприймався як утилітарний комплекс заходів і рішень, спрямованих на досягнення перемоги у виборчій кампанії. В основі цієї концепції довгий час бачили якусь «систему оптимізації значущих характеристик кандидата та інформаційного впливу на цільову аудиторію» [3, с.17], метою якої було отримання максимальної кількості голосів на виборах. У сучасній практиці політичного процесу в Україні даний підхід досить цікаво трансформувалася. В першу чергу це виразилося в поведінці таких політичних акторів, як партії. У політичній науці існує соціологічна модель поведінки виборців, коли електоральна аудиторія віддає свої голоси в силу своєї приналежності до певного політичного актора в суспільстві. Однак в нашій країні відбуваються поступове витіснення соціологічної моделі і підвищення ролі інструментів політичного маркетингу.

Для аналізу особливостей політичного маркетингу в сучасній Україні необхідно простежити динаміку умов, в яких він функціонував. Так, якщо політичний ринок радянського періоду визначався командно-адміністративною системою, яка включала централізований розподіл ресурсів і як політичний продукт використовувала безальтернативну ідеологію, то сучасний український політичний ринок орієнтується на конкуренцію і певну рівність суб'єктів політики, хоча і зі збереженням частки адміністративних методів [1]. З 1990-х рр. поступово виявлялася нова політична система, орієнтована на чітке розуміння кожним політичним актором своєї ролі і місця, на появу правил гри, які давали всім суб'єктам якщо не рівні стартові можливості, то видиму свободу для забезпечення конкурентної боротьби. Цьому сприяла також законодавча база нормативно-правових актів, що регулюють політичну сферу.

З ростом політичної культури населення України почали діяти певні регулятори політичного ринку, які дозволили реалізувати перший досвід застосування політичного маркетингу на даному ринку. Так, актори політики в сучасній Україні уподібнюються господарюючим суб'єктам в економіці і намагаються забезпечити максимальний політичний капітал. Немає сумнівів, що електоральна аудиторія також намагається отримати якомога більшу кількість дивідендів від своєї поведінки. Далі діє принцип класичної економічної теорії, коли для того, щоб твій товар купували, необхідно продавати те, що затребуване покупцем, тому «будь-який виробник – як в бізнесі, так і в політиці, в державному управлінні – повинен знати, що потрібно його споживачеві» [1]. В результаті цього політичні учасники розпочинають створювати політичний продукт, який відповідає потребам покупця (політично активного населення). Це, в свою чергу, сприяє зменшенню соціальної напруги і задоволенню потреб електорату.

Конкретизуючи ми дійшли таких висновків, по-перше, у сучасній політичній системі виборчі кампанії є ключовим елементом, спрямованим на здобуття підтримки громадян. Термін "виборча кампанія" охоплює широкий спектр заходів, включаючи організацію виборів і дії кандидата та його команди. Регулювання цих кампаній має на меті забезпечити рівні та вільні вибори, встановлюючи правила використання ресурсів та участь різних суб'єктів. Виборчі кампанії різняться за цілями, стратегією та типами в залежності від рівня представницької влади. Їх ефективність піддана впливу керованих та некерованих чинників, включаючи соціально-політичні процеси та фактори. Важливу роль відіграють внутрішнє та зовнішнє середовище, формуючи стратегії та тактику. Порушення свободи виборів може викликати недобросовісний характер кампанії, включаючи насильство, обман та інші форми, але кримінальна відповідальність застосовується тільки у випадках умисного порушення виборчих прав. По-друге, виборчі кампанії визначають громадянську владу та сприяють залученню громадян до політичного процесу. Ключовим аспектом цих кампаній є раціональне використання різноманітних політичних ресурсів, таких як авторитет, фінанси та підтримка. Контроль за ресурсами залежить від рівня автономії партії, а їхнє ефективне використання визначається стратегічним плануванням та аналізом конкурентів. Основні ресурси, такі як особисті ресурси кандидата, ресурси часу та фінансові, грають важливу роль у виборчих кампаніях, а допоміжні ресурси сприяють координації та динаміці виборчого процесу. Загалом, взаємодія головних та допоміжних ресурсів формує баланс, необхідний для успішного проведення виборчих кампаній, сприяючи формуванню демократичного політичного середовища. По-третє,

політичний маркетинг, який востаннє з'явився в політичній науці, визначається як ефективний інструмент управління та впливу на масову поведінку громадян. Цей підхід не лише технологічний, але і концептуальний, що застосовується в сучасній політиці для завоювання та утримання контролю за ринком влади. Важливими елементами політичного маркетингу є політичний та виборчий маркетинг, які сприяють зміні установок та поведінки громадян і задовольняють їхні електоральні потреби. Такий підхід стає ключовою стратегією для політичних суб'єктів, спрямованою на накопичення "політичного капіталу" і вплив на розподіл владних ресурсів у сучасному політичному полі.

Загалом можна стверджувати, що на сучасному етапі в Україні працює принцип саморегулювання політичного ринку, який дозволяє учасникам політичної сфери здійснювати маркетингову діяльність. Проте слід зауважити, що деякі елементи командного управління в політиці залишаються актуальними й до сьогодні. У сучасних умовах не можна говорити про типовий адміністративний тиск; замість цього використовується ефективне управління політичними комунікаціями для забезпечення регуляції.

Список використаної літератури

1. Ресурси виборчої кампанії. URL: <https://dyvys.info/2015/10/09/resursy-vyborchoji-kampaniji/>
2. Henneberg S. N. O'Shaughnessy Theory and Concept Development in Political Marketing. *Journal of Political Marketing*. 2007. Vol. 6, Issue 3. p. 57–71.
3. Markus K. Udo Zolleis Politisches Marketing: eine Einführung in das Politisches Marketing mit aktuellen Bezügen aus Wissenschaft und Praxis. BadenBaden: Deuten Institut für Public Affairs. 2004. 278 p.

Семенова А.О., студентка групи МЕ-9
Науковий керівник - Войтюк О.С.
доктор філософії з історії та археології,
ст. викладач кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська Політехніка», м. Житомир

Міжнародна міграція: глобалізаційний та культурний аспект

Прагнення суспільства до покращення умов існування є рушійною силою міграційних процесів. Вони стають все більш динамічними та різноманітними та відіграють ключову роль у формуванні сучасних економічних, культурних і соціальних реалій. Це зумовлюється різними факторами, такими як: економічні труднощі, політична нестабільність, війни, стихійні лиха, екологічні проблеми, релігійні переслідування тощо. Сучасні міграційні потоки розвиваються під впливом зростаючої співпраці країн світу в економічній, політичній, культурній та інших сферах. Нині в умовах сучасних війн міграція стає одним із ключових викликів для міжнародного співтовариства. Зростаючі потоки біженців потребують гуманітарної допомоги, координації дій з боку країн і міжнародних організацій, а також довгострокових рішень для подолання причин міграції та забезпечення мирного співіснування людей. Зростання масштабів і диверсифікація міграційних потоків у сучасному глобалізованому світі зумовлюють необхідність глибокого розуміння їхніх причин, наслідків і впливу на культуру та суспільство.

Міжнародна міграція має складну природу, адже її рушійними силами є як прагнення до кращого життя (економічні причини, стихійні лиха, особисті мотиви), так і несприятливі умови в країні проживання (військові дії, масове безробіття, тероризм, расова дискримінація). Важливо розуміти, що міграція - це не просто переміщення людей, а й складний процес, що впливає на життя людей, культурні особливості та соціально-економічний розвиток країн.

Складність міграційного процесу призвела до появи різних міграційних теорій. Серед чинників, що визначають міграцію, науковці називають дуже різні, а іноді й навіть суперечливі, фактори. Тому будь-який теоретичний підхід до визначення міграції доцільно розділити на групи, які розглядають причини міграції та її фактори на основі комплексу об'єктивних й суб'єктивних причин, що впливають на міграційні рішення. Одними з прикладів можна назвати теорії Д. Массея, що концентруються на аналізі механізмів саморозвитку та самопідтримки міграції [1, с. 7].

Найпоширенішими причинами поточної міграційної кризи є вплив економічних, політичних, соціальних, культурних та екологічних чинників. Для вирішення цих проблем дуже важливою є співпраця між країнами-членами ЄС у сфері міграції і співпраця на міжурядовому рівні, яка забезпечить врегулювання питань міграційної кризи, як на світовому, так і на локальних рівнях. Це сприятиме розробці стратегії стосовно подолання міграційної кризи, дасть нагоду подальшої співпраці країн-членів ЄС та інших країн, а також дозволить вирішити супутні проблеми та питання, які створені міграційною кризою.

У культурному аспекті міграція відіграє не менш важливу роль у житті людей та розвитку тієї чи іншої країни. Важливо зазначити, що вплив міграції на культуру є складним і багатограним. Вона має прямий вплив, який несе за собою як позитивні, так і негативні наслідки - міграція може призвести до збільшення різноманітності населення в країні, що може призвести до нових культурних практик, мов і релігій. Це може збагатити культуру країни і зробити її більш динамічною. І навпаки - це також може призвести до напруги та конфлікту, якщо різні групи не можуть знайти спільної мови.

Не менш важливу роль відіграє мова, оскільки мігранти часто привозять із собою свою мову, яка з часом може змішуватися з мовою приймаючої країни й навіть створювати нові діалекти й нові мови. Це може призвести до мовного різноманіття, до того ж й ускладнити спілкування між різними групами людей. Однак це і популяризація своєї культурної ідентичності.

Окрім мови і збагачення різноманітності етнічного й релігійного населення, мігранти також привозять з собою свої кулінарні традиції, які можуть стати популярними в приймаючій країні й популяризувати свою культуру та її ідентичність. Мігранти можуть мати значний культурний вплив на мистецтво та музику приймаючої країни, представляючи нові форми самовираження. Міграція також може призвести до змін у соціальних нормах і цінностях приймаючої країни, що також може мати як позитивні, так і негативні наслідки.

Протягом історії міграційні процеси (як примусова, так і добровільна міграція) мали різні форми й прояви та характеризувалися своїми особливостями розвитку. У ранні історичні епохи переміщення людей відігравали суттєву роль у формуванні культурних цінностей народів, зростанні міст, розвитку промисловості та торгівлі. Перші міркування про міжнародну міграцію населення можна знайти ще у працях Платона, Аристотеля, Піфагора, Фалеса, Солона. Вони часто розглядали вихід на нові території як потужний фактор, що стимулює подальший розвиток [2, с. 10].

Нині все більш популярною стає міграція населення між країнами, що розвиваються. Це пов'язано зі зростанням поширення глобалізаційних процесів. Можна спостерігати, що зі збільшенням кількості мігрантів і розширенням географічного масштабу їх переміщення зростає. Однак міграційні потоки можуть бути й двонаправленими. Наприклад, США і Велика Британія є великими реципієнтами, але до того ж вони є донорами для інших країн. Сьогодні США є донором праці для Канади, а Великобританія надає робочу силу для Австралії [3, с. 3].

У результаті ефективних міжнародних відносин розвиваються і сучасні міжнародні міграційні процеси, які залежать від світової економіки, міжнародних об'єднань і процесу глобалізації. Саме через поєднання соціальної, правової, інформаційної та культурної складових й проявляється глобалізація, створюючи єдину систему глобальних економічних зв'язків. Міжнародна міграція сама по собі є складовою глобалізації. Саме міжнародна міграція сприяє розвитку інтегрованих процесів і глобалізації, створює нові економічні, політичні, культурні та інші внутрішні зв'язки між державами [4].

Останнім часом глобалізація значно вплинула на міграційні процеси у світі. Все частіше створюються нові економічні регіони, які намагаються кооперуватися через спільне виробництво з метою підвищення його ефективності. Як наслідок, утворюються нові регіони зі стрімко зростаючою економікою, це зі свого боку створює нові потоки мігрантів у світі. До того ж, глобалізація уніфікує національно-культурні особливості сучасних європейських держав і перешкоджає розбудові нації. Як показує практика, це стає перешкодою й у контексті загострення міжнаціональних відносин, що посилює страх перед мігрантами. У багатьох європейських країнах загострюється процес протистояння титульної нації і груп мігрантів, відбувається відновлення національної ідентичності та національної єдності етнічних груп. Це є одними з негативних наслідків глобалізаційних процесів у світі. До того ж, між міграцією і глобалізацією існує взаємозв'язок, оскільки глобалізація виступає стимулом для міграції та стає джерелом появи нових видів і форм переміщення людей. Міграційні процеси зі свого боку є одним із проявів глобалізації, які можуть слугувати як стимулятором, так і її обмежувачем [5, с. 35].

Таким чином, взаємодія соціальних, правових, інформаційних і культурних аспектів глобалізації створює єдину систему світових господарських відносин і впливає на міграційні потоки, визначаючи їхні напрямки, масштаби та наслідки.

Глобалізація, яка характеризується зростанням міжнародних контактів, спрощенням пересування людей та посиленням економічних зв'язків між державами, виступає потужним стимулом для міграційних процесів. Міграційні потоки зумовлені прагненням індивідів до покращення власного життя, зокрема досягнення кращих економічних можливостей, здобуття якісної освіти та пошуку безпеки. З іншого боку, мігранти стають носіями власних культурних особливостей, адже, переїжджаючи до іншої країни, привозять з собою національні традиції, мови, мистецтво та кулінарні уподобання. Цей процес сприяє збереженню культурного розмаїття країн світу та розширює світогляд її жителів. Щоб мінімізувати негативний вплив міграції на культуру, необхідно сприяти інтеграції мігрантів у суспільство, боротися з дискримінацією і ксенофобією та підтримувати культурний обмін між країнами.

Список використаних джерел

1. Безуглий П.Г. Теоретичні засади дослідження міграційних процесів. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 5-13. URL: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5915> (дата звернення: 18.04.2024). DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.1.1>
2. Алексеева, Т.І. Еволюція міграційних процесів крізь призму теорії міжнародних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24. Ч. 1. С. 10-13. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_1_2019ua/4.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
3. Дяк Ю., Белінська Г. Особливості процесів міжнародної міграції в умовах глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2748/2667> (дата звернення: 18.04.2024). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-20>.
4. Щолокова Г., Палешко Я., Горожанкіна Н. Міжнародна міграція в контексті процесів європейської інтеграції. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 3 (11). С. 39-47. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/232/205> (дата звернення: 18.04.2024).
5. Вишневська А.М., Петренко К.В. Вплив глобалізації на міграційні процеси у світі та Європі. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 23. С. 34-39. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/7966dbe0-ab40-4635-b2e4-6907789405af/content> (дата звернення: 18.04.2024). DOI: 10.20535/2307-5651.23.2022.264626.

УДК 342.2.1

**Сергєєв В.С., д.політ.н., доцент,
професор кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту,
Лисак Д.І., студент групи ПО-2
Державний університет «Житомирська політехніка»**

Вдосконалення політичної реклами в Україні на основі використання міжнародного досвіду

Вдосконалення політичної реклами в Україні на основі світового досвіду може охоплювати ряд ініціатив та заходів, спрямованих на підвищення етичних стандартів, прозорості та ефективності виборчих кампаній. Створення етичного кодексу політичної реклами передбачає визначення чіткого та обов'язкового нормативного акту, який враховуватиме світовий досвід і міжнародні стандарти. Такий документ має включати положення про правдивість інформації, захист виборчих прав та заборону використання маніпулятивних методів [2, с. 22].

Сучасні виборчі кампанії активно користуються ЗМІ для комунікації з виборцями, використовуючи різноманітні канали, такі як телебачення, радіо, газети та інтернет. Інформаційна сила ЗМІ впливає на формування громадської думки, а законодавчі корективи сприяють збереженню балансу та забезпечують об'єктивність висвітлення виборчого процесу.

У контексті інформаційного забезпечення виборів, телерадіоорганізації володіють правом самостійно визначати обсяг ефірного часу, присвяченого висвітленню подій, пов'язаних з виборами. Проте, важливо дотримуватись принципу нейтральності, забороняючи виокремлення певних кандидатів чи партій та відмовляючись від надання їм привілеїв.

Також телерадіоорганізації мають право організувати та транслювати прямі ефіри, у яких беруть участь кандидати, представники партій, їхні уповноважені чи довірені особи у формі передвиборчих дебатів чи дискусій. При цьому телерадіоорганізації повинні публікувати пропозиції щодо проведення таких заходів, визначати формат, строки та вартість участі у передачі. Важливо, щоб вартість участі була однаковою для всіх кандидатів чи партій, забезпечуючи рівні умови для всіх учасників [5].

Отже, діяльність щодо висвітлення виборів є важливою складовою виборчого процесу, де "четверта влада" відіграє ключову роль у повідомленні громадян про важливі події та інформацію, пов'язану з виборами. Засоби масової інформації (ЗМІ) не лише інформують про права та обов'язки виборців, процедуру голосування, але й стають платформою для плюралістичного вираження різноманітних думок.

ЗМІ мають важливу роль у впливі на волевиявлення виборців, формуючи їхнє розуміння політичного процесу та виборчих альтернатив. Однак виборче законодавство не завжди ідеально забезпечує абсолютне дотримання прав журналістів під час виборчого процесу. Проблема може виникати, зокрема, у відсутності законодавчих гарантій щодо безперешкодного доступу представників медіа до подій, пов'язаних із виборами.

Один із наглядних прикладів впровадження високих стандартів у сфері політичної реклами в Європейському Союзі - це існування кодексу етики політичної реклами. Цей чіткий та обов'язковий документ був розроблений з урахуванням значного міжнародного досвіду та відповідає високим стандартам, які регулюють дану галузь.

Кодекс етики політичної реклами визначає конкретні правила, спрямовані на розвиток етичних норм у політичній комунікації. Однією з його ключових мет є забезпечення правдивості інформації, що подається в ході виборчих кампаній. Це важливе положення сприяє формуванню об'єктивного сприйняття громадянами подій і кандидатів, сприяючи тим самим формуванню інформаційного виборчого рішення. Крім того, Кодекс встановлює механізми захисту виборчих прав громадян, щоб гарантувати проведення чесних і справедливих виборів. Це включає в себе заборону використання маніпулятивних методів у політичній рекламі, які можуть впливати на об'єктивність та рівність конкуренції між політичними силами. Такий кодекс стає не лише інструментом для саморегулювання політичної реклами, але й важливим засобом підвищення довіри до виборчих процесів та зміцнення демократичних цінностей. Його існування визначає новий рівень вимог до прозорості, етичності та справедливості у сфері політичної реклами в Європейському Союзі [7]. Обмеження витрат та часу на рекламу - встановлення максимальних лімітів витрат на політичну рекламу для кандидатів та партій, а також обмеження щодо тривалості та частоти рекламних матеріалів. Це може сприяти рівноправ'ю та запобігти домінуванню виборчих кампаній з великими бюджетами. Заборона недостовірної інформації - введення суворих санкцій за поширення недостовірної інформації у політичних рекламних матеріалах. Можливі заходи включають штрафи, заборону реклами або виключення з виборчого процесу [4].

Міжнародний досвід можна ілюструвати прикладом з Великої Британії, де існує стандарт, що регулює політичну рекламу. Independent Committee on Standards in Public Life [6] (Незалежний Комітет з Етики в Громадському Житті) розробив кодекс етики, в якому передбачено, що політичні рекламні матеріали повинні бути достовірними. Якщо реклама містить неточну інформацію, вона може бути предметом

судового розгляду або судового позову з боку виборчого органу. Заборона на поширення неправдивої інформації може призвести до штрафів для порушників цього стандарту та може призвести до дискваліфікації рекламної кампанії чи учасника виборчого процесу.

Запровадження механізмів фактичної перевірки інформації розробка системи фактичної перевірки інформації для визначення достовірності тверджень у політичних рекламних матеріалах, що може включати:

- співпрацю з незалежними фактчекерськими організаціями або створення власних механізмів перевірки;

- підвищення ролі медіаосвіти - реалізація програм медіаосвіти для громадян, спрямованих на розвиток критичного мислення та навичок аналізу політичної інформації, що може зменшити вразливість громадян до маніпуляцій та дезінформації (прикладом є Німеччина, основна увага приділяється медіаграмотності та розвитку критичного мислення людей. Влада Німеччини докладає зусиль для впровадження програм медіаграмотності, спрямованих на підвищення обізнаності людей про медіаграмотність, де ці програми спрямовані на розвиток критичного мислення та аналітичних навичок серед людей, приділяючи особливу увагу аналізу політичної інформації);

- навчання громадян ефективно розпізнавати маніпуляції та дезінформацію допомагає зменшити їхню вразливість до впливу неправдивої або прихованої інформації, бо медіаосвіта в Німеччині сприяє створенню інформованого та відповідального суспільства, здатного ефективніше протистояти спробам маніпулювання ЗМІ [3];

- участь громадськості забезпечення широкої участі громадськості у процесі визначення правил політичної реклами та контролю за їхнім дотриманням. Це може включати проведення консультацій, дебатів та публічних слухань (наприклад, у Франції використовується практика проведення консультацій та дебатів, щоб залучити громадськість до визначення правил політичної реклами). Цей відкритий процес забезпечує різноманітний участь учасників, що допомагає створити справедливі та ефективні стандарти, враховуючи різні погляди та інтереси суспільства.

У контексті виборчих кампаній взаємодія між засобами масової інформації (ЗМІ) та політичною рекламою стає суттєвим фактором, визначаючим вплив на формування громадської думки та виборчого рішення. Однак, не дивлячись на очевидну важливість цього партнерства, виникають певні питання та проблеми, які вимагають уважної уваги.

Політична реклама, використовуючи різноманітні медіа-платформи, має потенціал створювати враження та визначати образ кандидатів чи партій у свідомості виборців. ЗМІ, у свою чергу, несуть відповідальність за об'єктивність та рівномірне висвітлення різних політичних сил, забезпечуючи громадянам доступ до різних точок зору. Однак існують ризики, пов'язані з перевищенням допустимих меж та втручанням у редакційні політики. Велика кількість політичної реклами або надмірний вплив певних гравців може порушити об'єктивність та внести відчуття нерівності в інформаційний простір. Також, недостатній рівень регулювання може стати причиною поширення фейків та маніпуляцій.

У сфері етики, важливо забезпечити, щоб політична реклама та інформаційне висвітлення дотримувалися високих стандартів довіри та правдивості. Зобов'язання ЗМІ та рекламодавців перед громадськістю полягає в уникненні дискредитації опонентів, використанні фактів, а не маніпуляцій, та створенні умов для конструктивного політичного діалогу. Усе це свідчить про необхідність комплексного підходу до регулювання виборчих комунікацій та ефективної координації зусиль між ЗМІ, політиками та органами влади. Це єдиний спосіб забезпечити справедливий, відкритий та поінформований виборчий процес, сприяючи відповідальному громадянству та зміцненню демократичних цінностей.

Діяльність ЗМІ у виборчому процесі в Україні суттєво регулюється законами, що визначають процедури та правила виборів. Ці закони, такі як "Про вибори Президента України" [1], "Про вибори народних депутатів", "Про місцеві вибори", "Про всеукраїнський референдум", "Про Центральну виборчу комісію", надають структуру та орієнтири для об'єктивного та прозорого виборчого процесу.

Важливо відзначити, що інформація, яку поширюють ЗМІ, впливає на свідомість та підсвідомість громадян, формуючи їхню мотивацію для політичної поведінки. Згідно з психологічними дослідженнями, вплив ЗМІ на свідомість становить 20%, тоді як підсвідомість піддається впливові на 80%. Це підкреслює важливість об'єктивності та високих журналістських стандартів у виборчому інформаційному просторі.

Проте, проблеми, такі як необ'єктивність, недостатнє правове регулювання та маніпуляції, залишаються важливими викликами для ефективної роботи ЗМІ під час виборчих кампаній. Запровадження незалежних редакцій, ефективного контролю, чітких кодексів етики та широкої участі громадськості є ключовими кроками для вдосконалення ситуації та забезпечення об'єктивного інформаційного середовища для громадян. Для їх вирішення необхідні незалежні редакції, ефективний контроль, кодекси етики, прозорі правила і санкції, а також активна участь громадськості та постійне вдосконалення законодавства.

Отже, тема наукової роботи була ретельно розглянута та досліджена. Мета роботи полягала в розкритті ключових аспектів обраної теми, а завдання включали в себе аналіз інформації, визначення основних

тенденцій, розгляд правового та соціального впливу, а також висвітлення можливих шляхів вирішення проблем.

У ході виконання наукової роботи були використані різноманітні методи дослідження, такі як аналіз літературних джерел, статистичні дані, а також порівняльний аналіз правових норм та практичних аспектів теми. Використання цих методів дозволило детально розкрити суть та актуальність обраної проблематики. У даній науковій роботі вдалося систематизувати та представити об'єктивну інформацію з різних джерел, що сприяє більш повному розумінню предмета дослідження.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про вибори Президента України”. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 14, ст. 81
2. Гапоненко В. А., Рихлік В. А. Навчальний посібник: Зв'язки з громадськістю. Київ, 2015. 238 с.
3. Демченко В. Д. Медіаосвіта та медіаграмотність. Київ, 2014. 432 с.
4. Збереження демократії в цифрових виборчих кампаніях: рекомендації Ради Європи. 2022. URL: <https://dslua.org/publications/tsyfrovi-vyborchi-kampanii/>
5. Що потрібно знати ЗМІ про вибори 2022. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/shho-potribno-znaty-zmi/>
6. Committee on Standards in Public Life. URL: <https://www.gov.uk/go>
7. Transparency and targeting of political advertising: EU co-legislators strike deal on new regulation. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/11/07/>.

УДК 342.

Шестопап З. В., студент 1-го курсу гр. ПУА-8
Науковий керівник - Рафальський І.О., д.політ.н., професор
Державний університет «Житомирська політехніка»

Розвиток політичної системи України

Формування основних засад політичної системи відбувалося протягом першої половини 1990-х рр. В цей час Україна перейшла від складової форми до незалежної держави, сформувались основні засади політичної системи, набула атрибутів державності, сформувала інститут президентства та багатопартійність за прикладом європейських держав. Однак тенденції розвитку політичної системи потребували докорінних змін, адже все ще мали ознаки тоталітарного розвитку.

Розвиток політичної системи відбувається й до нині. Необхідно зауважити, що політична система України страждає від перманентної політичної кризи, яка загострюється під час чергових, або позачергових виборів керівництва держави, супроводжуючись масовими акціями протестів. Апогеї кризи системи відбулися у 2004 р. (Помаранчева революція), та у 2014 р. (Революція гідності).

Говорячи про вибори на вищу посаду України, потрібно зауважити, що під час обрання лише п'яти Президентів України, форма правління змінювалась при трьох із них. Так при вступі на вищу посаду країни В. Ющенка Україна змінила форму правління з президентсько-парламентської республіки на парламентсько-президентську, обмеживши можливості гаранта впливати на внутрішню та зовнішню політику держави.

Президентська кампанія 2004 р. та наступні парламентські кампанії 2006 і 2007 р. показали в Україні великий розрив національної ідентичності у два вектори, який було викликано передусім структурними та ментальними розколами у політичному просторі України. це стосувалося не лише суспільства, а й політичної еліти. В. Ющенко володів загальнонародним визнанням та підтримкою розрахованою на реформування існуючої владної системи в Україні, яка характеризувалась радянською "номенклатурщиною" та потребувала докорінних змін.

Протистояння в політичній сфері українського суспільства призвели до зниження ефективності державного управління зокрема, та політичної системи загалом. Ставши на шлях функціональної деградації, політична еліта країни не змогла реалізувати вкрай важливі для держави реформи обмежившись виключно косметичними перетвореннями. Наприклад, скорочення штату державних службовців на 30% із подальшим його відновленням, перейменування Адміністрації Президента в Секретаріат тощо. Відношення суспільства до влади змінилось в негативний бік.

Загалом президентська каденція В. Ющенка характеризувалась п'ятьма змінами урядів, так званих «перетасовок колоди», зовнішньополітичного курсу країни та резонансною реприватизацією виробничих потужностей.

У 2010 р. відбулися чергові вибори Президента України перемогу на яких отримав В. Янукович. Того ж 30 вересня 2010 р. Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України, Закон "Про внесення змін до Конституції України" від 8 грудня 2004 р. у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та прийняття. Таким чином, Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р. та президентсько-парламентську форму правління й Україна знову перейшла від моделі парламентсько-президентської республіки до президентсько-парламентської. Президент В. Янукович повернув втрачені в 2004 р. повноваження та сформував підпорядковану йому коаліцію з правлячою партією на чолі, отримавши керований парламент і відповідно уряд [6, С. 343].

Хоча у руках однієї правлячої партії була вся повнота влади, та все ж для цього етапу розвитку держави також було характерна криза. Численні політичні скандали, що компрометували як і політичну еліту, так і загалом державу, призвели до політичної перевтоми українського суспільства. Хвиля невдоволень наростала. Популістичні гасла які працювали на початку каденції Януковича були не ефективними. Намагаючись знизити соціальну напругу в державі, Президент В. Янукович підтримав ініціативу щодо створення Конституційної Асамблеї для підготовки змін до Конституції України Указом Президента України від 21 лютого 2011 р.

Цей крок був зумовлений розумінням необхідності негайного фундаментального реформування політичної системи України. Необхідність реформування політичної системи спричинили наступні фактори: панування інтересів фінансово-промислових груп, корупція, необхідність змін у системі організації влади; формування чіткої практики політичної взаємодії владних гілок; застосування практики громадянських обговорень за участю політичних діячів та авторитетних науковців [1, С. 35].

Загалом, аналізуючи провал реалізації реформ під час каденції Президента В. Януковича, варто виділити те, що: а) реформи проводились без врахування інтересів всіх соціальних груп, специфіки політичної ситуації в регіонах; б) збереження пріоритету інтересів фінансово-промислових груп над

інтересами суспільства; в) недостатня соціальна база для підтримки реформ; г) нераціональне використання бюджетних коштів та корупція.

Таким чином, проваджувана політика 2010-2014 рр. можна характеризувати як нестабільну та неефективну. Ігнорувалась суспільна думка та оцінка під час прийняття численних політичних рішень, і відповідно прийняті рішення, програми, закони не одержали розуміння у громадян України. Посилився розкол між східними та західними областями України. Характерним для каденції В. Януковича була політика лавірування між ЄС та Російської Федерацією, результатом якого стала відмова ратифікації угоди про співробітництво з ЄС у грудні 2013 р. Це політичне рішення логічно викликало бурхливу хвилю протестів серед українців, й стало каталізатором, що призвело до Революції Гідності, та переросло у збройне протистояння з численними жертвами. Під тиском протистоянь діючий Президент В. Янукович залишив країну.

В червні 2014 р. на посаду Президента України у першому турі було обрано п'ятого Президента П. Порошенка й вчергове відбувся перехід із президентсько-парламентської форми республіки до парламентсько-президентської. Прийшовши до влади на хвилі революції, П. Порошенко оголосив пріоритетним курс на євро інтеграцію, боротьбу з корупцією, проведення люстрації.

У вересні 2014 р. Верховною Радою було прийнято Закон України “Про очищення влади”, з метою відновлення довіри до влади та створення умов для побудови нової системи органів влади у відповідності до європейських стандартів. Наступним кроком у трансформації політичної системи України стало прийняття закону “Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки”. Логічним результатом стала заборона діяльності Комуністичної Партії України, яка на той час втратила більшу частину електорату через анексію Криму та проголошення ЛДНР (Луганською-Донецькою Народною республікою) й відповідно вперше не подолала 5% бар'єр на позачергових парламентських виборах [6, С. 386].

У червні 2014 р., Президентом П. Порошенком було спрямовано до парламенту законопроект “Про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування)”. Більшість змін стосувались децентралізації влади в Україні та посилення конституційно-правового статусу місцевого самоврядування. Також в цьому законопроекті зустрічаємо пропозицію змін організації та функціонування органів місцевого самоврядування шляхом надання жителям громади права та можливості вирішувати питання місцевого значення [4].

У січні 2015 р. президент П. Порошенко подав до парламенту законопроект про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності народних депутатів і суддів. Метою цього законопроекту було вдосконалення положень Конституції України що стосуються недоторканності народних депутатів України й суддів та приведення відповідних положень Основного Закону України у відповідність до міжнародних стандартів [3].

У липні 2015 р. за ініціативи Президента України було подано ще один проект конституційної реформи, “Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)”, метою якого було ефективне реформування органів місцевого самоврядування відповідно міжнародних норм, забезпечення фінансової та самодостатності місцевого самоврядування [2].

Останньою ініціативою у реформування політичних інститутів було внесення П. Порошенком в листопаді 2015 р. чергової зміни до Основного Закону України “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)”, метою якого стало практичне забезпечення справедливого правосуддя та верховенства права [4].

Отже, ініціативи Президента України П. Порошенка були всеосяжні, стратегічні та необхідні для реформування політичної системи України, однак реальних кроків для їх впровадження в Україні проведено не було. Натомість відбулось різке підвищення цін на комунальні послуги для населення, що негативно відобразилось на рейтингу П. Порошенка. Тому, такий досвід реформування політичної системи України вказує на наявність значних проблем. Більшість важливих політичних рішень приймаються без врахування суспільної думки. Так, реформи, які спрямовані на підвищення ефективності політико-адміністративної системи реалізуються лише опосередковано, що все ж залишає стару політичну систему без жодних змін. Головним завданням політичних еліт, як структурного елементу політичної системи, мало стати досягнення консенсусу між власними інтересами та інтересами суспільства [6, С. 387].

Політична система України після анексії Криму, розв'язання бойових дій на Сході України радикально змінилася. Кратно збільшилося фінансування сфери національної безпеки і оборони, яке має не лише внутрішні, а й зовнішні джерела. Прискорилося формування сучасного Сектора безпеки і оборони, адаптованого для спільної діяльності із західними арміями та іншими силовими структурами

Таким чином, розвиток політичної системи України здійснюється в напрямку ліквідації радянських пережитків. Реформування продовжується в сфері місцевого самоврядування, яке отримало свій вияв у процесах децентралізації влади, сфері правосуддя, боротьби з корупцією, протистоянні гібридній війні, забезпечення безпеки суспільства, відновлення оборонних структур, встановленні гармонійних відносин між державою та суспільством на базі інтересів громадянина, а не фінансово-промислового олігархату.

Список використаних джерел:

1. Москалець Н. В. Досвід і проблеми реформування політичної системи в Україні на сучасному етапі. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2012. № 7 Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duug_2012_7_3.
2. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) № 2217а від 01.07.2015 р. Режим доступу : [http:// w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602).
3. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України та суддів № 1776 від 16.01.2015 р. Режим доступу :http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53602.
4. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування) № 4178а від 26.06.2014 р. Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=51513.
5. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) № 3524 від 25.11.2015 р. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209.
6. Рафальський І. О. Національно-державне самовизначення України: внутрішні чинники та зовнішні впливи. К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 480 с.

Юрківський О.Й., к.е.н., доц.,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Рудніченко О.О., студентка гр. МЕ-6
Державний університет «Житомирська політехніка»

Вплив негативних наслідків військових дій на розвиток іноземних підприємств в Україні

Військові дії, які відбуваються на території нашої держави створюють значні перешкоди для розвитку як вітчизняних підприємств так і підприємств з іноземними інвестиціями, що призводить до серйозних економічних наслідків у різних аспектах. В умовах воєнного стану найбільший вплив на підприємницький сектор мають матеріально-речові елементи, які є «присутніми» в усіх рівнях ринкової інфраструктури. Знищення ворогом доріг, об'єктів електроенергетики, зв'язку та ін. призводить до порушення або й повного розриву логістичних ланцюгів, що ускладнює або унеможлиблює збут підприємствами вироблених товарів та отримання доходів, а для споживачів – їх забезпечення життєво необхідними товарами (продуктами харчування, одягом, медикаментами, засобами гігієни, предметами догляду за дітьми тощо) [1, с. 4].

Пошкодження інфраструктури під впливом військових дій є серйозним викликом, який має довготривалі наслідки для підприємств та економіки загалом. Руїнування або пошкодження заводських приміщень, складів, комунікаційних мереж та інших критичних об'єктів інфраструктури призводить до значних перешкод у виробничому процесі та нормальному функціонуванні підприємств. По-перше, це призводить до призупинення або зниження обсягів виробництва через втрату доступу до необхідних ресурсів, технологій та ринків збуту. Це, в свою чергу, може суттєво підірвати фінансову стійкість суб'єктів господарювання та призвести до втрати ринкової позиції. По-друге, необхідність в проведенні ремонтних робіт та реконструкції інфраструктури створює додаткові витрати для підприємств.

Основна частина бізнесу – це людські ресурси. Проблема браку кадрів є однією з вирішальних для розвитку, продовження функціонування, побудови бізнесу [2]. Переміщення (внутрішнє та зовнішнє) робочої сили внаслідок війни призводить до загострення трудових проблем для підприємств, що проявляється в нестачі робочої сили, складнощях з наймом та невідповідності кваліфікації працівників запитам роботодавців. З початком війни знайти працівників із необхідними навичками та знаннями стало ще складніше через такі додаткові фактори, як мобілізація, трудова міграція та зруйноване житло в регіонах, що постраждали від війни. Ця проблема особливо актуальна для трудомістких галузей, таких як сільське господарство, текстильна промисловість, виробництво одягу та взуття, оскільки вони потребують значної кількості робочої сили.

Операції військового характеру, за якими стоїть високий рівень витрат, непрямо відволікають ресурси від боротьби з економічними проблемами та реалізації цілей сталого розвитку.

Підприємства також стикаються з логістичними складнощами щодо перевезення сировини чи готової продукції за кордон. Це обмежує їх здатність до вчасної поставки товарів і може призвести до затримок у виробництві та постачанні, а також до втрати клієнтів і, як наслідок, прибутку. Брак палива також є серйозною проблемою для підприємств, що впливає на їх здатність до нормального функціонування виробничих процесів та постачання товарів на ринок.

Енергетична криза, спричинена безпрецедентними обстрілами критичної інфраструктури під час війни, має серйозні наслідки для вітчизняних компаній. Обстріли призводять до пошкодження електростанцій, трансформаторних підстанцій та електричних мереж, що спричиняє перебої у постачанні електроенергії підприємствам. Як наслідок спостерігається зниження продуктивності суб'єктів господарювання через зупинки в роботі обладнання, нестачу енергії для виробничих процесів та загальну нестабільність у виробництві. Обстріли енергетичної інфраструктури також створюють загрозу для безпеки працівників і обладнання підприємств. Підприємства змушені приймати заходи для захисту свого персоналу та майна, що може вимагати додаткових витрат і обмежити їх здатність до нормального функціонування.

Отже, у контексті війни підприємства зазнають складних викликів, що призводять до серйозних економічних наслідків. Руїнування інфраструктури, перешкоди у постачанні сировини та енергії, нестача трудових ресурсів, а також загрози для безпеки працівників і майна ставлять підприємства перед важливими завданнями адаптації та виживання.

Список використаних джерел

1. Бойчик В. Вплив ринкової інфраструктури на підприємницьку діяльність в Україні в умовах війни. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 5 (16). С. 9-16. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/25599/1/JSED_2023_N5%2816%29_P009-016.pdf
2. Мельник Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. *Journal of Innovations and Sustainability*. 2023. Том. 7, № 3. URL: <https://is-journal.com/is/article/view/207>
3. Мурована Т. Вітчизняне підприємництво в умовах воєнного стану: основні тенденції та методи підтримки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-49>

Юрківський О.Й., к.е.н., доц.,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Терновий Т.В., студент гр. МЕ-6
Державний університет «Житомирська політехніка»

План "Ukraine Facility" для фінансування України

Початок широкомасштабної війни спричинив кризові явища у всіх сферах, збільшив дефіцит бюджетів та обмежив виконання окремих програм, планів. Відтак зовнішня допомога стала важливим фактором як фінансовою так і економічною стабілізації

Україна отримала різні види допомоги, головним чином від країн Європи та ЄС. В грудні 2023 року, до Державного бюджету України надійшли 1,5 млрд євро від ЄС, останній транш в рамках масштабної програми макрофінансової допомоги (МФД+) у 18 млрд євро на 2023 рік. Кошти спрямовуються на найбільш необхідні пріоритетні потреби держбюджету у соціальній та гуманітарній сферах.

Україна отримує фінансування у рамках МФД+ на пільгових умовах з терміном погашення кредиту 35 років. Відсотки та інші пов'язані платежі за обслуговування кредиту замість України компенсуватимуть країни ЄС.

В 2023 році Європейський Союз став найбільшим для України донором прямої бюджетної допомоги, а кошти в сумі 18 млрд євро забезпечили лише 45% потреби у зовнішньому фінансуванні на 2023 рік.

З початку повномасштабної війни загальний обсяг бюджетної допомоги України від ЄС склав 26 млрд євро і така допомога є базовим елементом стабільної роботи фінансової систем країни та виконання видатків Державного бюджету

Рада Європейського Союзу 14 травня 2024 року, затвердила новий план допомоги для України - "Ukraine Facility", який дозволить Європейській Комісії надати Україні до 1,89 млрд євро попереднього безумовного фінансування. Цей транш очікується після підписання Україною Рамкової угоди та її ратифікації Верховною Радою.

У березні та квітні цього року Україна вже отримала 6 млрд євро фінансової підтримки за успішне виконання 5 індикаторів першого кварталу. У другому кварталі необхідно виконати 9 індикаторів, що дозволить отримати 4,110 млрд євро у вересні 2024 року[1].

Загалом План для Ukraine Facility включає 151 індикатор за 69 напрямками реформ, виконання яких заплановане на період до 2027 року. За виконання індикаторів Плану для Ukraine Facility у 2024 році Україна має отримати 16 млрд євро, у 2025 році - 12,5 млрд євро, у 2026 році - 7,25 млрд євро, 1,2 млрд євро у 2027 році, а також 1,32 млрд євро у січні 2028 року за виконання індикаторів 4 кв. 2027 року.

Також в рамках Інструменту діє механізм перехідного фінансування (Bridge financing), що після підписання відповідних міжнародних договорів відкриє шлях до отримання необхідного фінансування у коротший термін до початку дії Facility[2].

Таким чином ЄС залишається основним фінансовим донором України на найближчі роки, що допоможе стабілізувати фінансову та бюджетну системи держави

Список використаних джерел

1. ЄС остаточно затвердив План для Ukraine Facility. // Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/news/227699_s-ostatochno-zatverdiv-plan-dlya-ukraine-facility
2. Рада ЄС затвердила інструмент Ukraine Facility обсягом 50 млрд євро на 2024-2027 роки // Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-rada-ies-zatverdyla-instrument-ukraine-facility-obsiahom-50-mlrd-ievro-na-2024-2027-roky>

Юрківський О.Й., к.е.н., доц.,
доцент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Шафранська А.О., студентка 4 курсу, група МЕ-6
Державний університет «Житомирська політехніка»

Організаційні аспекти міжнародної логістики

Серед галузей, які активно розвиваються в XXI столітті є міжнародна логістика, яка формувалася протягом тривалого часу з розвитком виробничих відносин країн та континентів. Термін «логістика» використовувався в різних значеннях: військове, математичне, економічне [1] в різні проміжки часу розвитку цивілізацій.

Сучасна ідея логістики закладена військовим теоретиком та істориком Антуаном Анрі Жоміні (1779-1869), який стверджував, що логістика повинна займатися не однією проблемою, а широким колом питань, включаючи планування, управління, доставку, побудову комунікацій тощо.

Тобто від військової мети, з часом методи логістики також стали використовуватися в економіці, а 1970-х ця концепція була створена та використана в міжнародному бізнесі.

Зараз ідея логістики поширюється на сферу соціальних послуг, побутового сектору, політики та демографії і логістику можна використовувати в різних сферах людського життя.

Перевезення, склади, фулфілмент відображають активний розвиток, і багатоаспектність сучасної логістики. Це пояснює велику різноманітність тлумачень самого терміну «логістика».

Загалом логістика – це "наука про управління потоками товарів і пов'язаної з ними інформації, фінансів, послуг з метою оптимізації функціонування економічних систем на основі ефективного використання ресурсів усіх видів" [2]. Міжнародна логістика передбачає глобалізацію та ускладнення торгових потоків між континентами під впливом різних груп факторів.

Сутність поняття логістика, її організації та визначення тісно пов'язані з історією та розвитком ринкових відносин, і це викликано кількома причинами:

- Відмінності в національній організації та системах управління рухом товарів.
- Відмінності в рівні дослідження та розробки проблем логістики в країнах.
- Відмінності в специфіці та обсягу завдань, які вирішує логістика в конкретній компанії.
- Численні заходи логістичної системи.

Тому існують різні підходи до розуміння сутності та організації логістики.

1) наука (розробка методології, наукових підходів і методів планування всіх операцій, що здійснюються в діяльності економічних суб'єктів).

2) сфера діяльності (безпосереднє управління операціями, що охоплює весь економічний процес від первинного джерела сировини до доставки кінцевого продукту споживачу) [3].

Потреба в управлінні логістичними операціями виникає в контексті основних управлінських функцій, забезпечення яких в міжнародній логістиці має призвести:

- поліпшення якості логістичної послуги;
- оптимізація часу логістичної операції;
- зменшення витрат на логістику.

Організація логістики є вихідною точкою управлінського процесу і передбачає два основні підходи:

- самостійну організацію логістики на підприємстві;
- використання аутсорсінгу.

Кожна зі схем має власні особливості, однак однією з головних умов є зменшення часу логістичної операції та вчасне виконання, що обов'язково важливо при зовнішньоекономічній діяльності міжнародних компаній.

Тому кількість учасників логістичної системи збільшується до, що ускладнює координацію, особливо в ситуаційній максимального використання аутсорсінгу, міжнародних перевізників, логістичних складів класу А та В.

Широкомасштабний напад на територію України змінили організаційні аспекти логістики, а ситуація на українсько-польському кордоні значно ускладнили планування та координацію логістичної операції та виконання ЗЕД контрактів. Логістична операція стала менш контрольованою, що обумовлює приділення значної уваги до організації логістичних операцій поза автомобільними та залізничними перевезеннями, зменшення втрат при внутрішній логістиці та окремої країни Європи, світу.

Список використаних джерел

1. Чухрай Н. Логістичне обслуговування : підручник для вузів / Н. Чухрай ; М-во освіти і науки України. – Л. : Львів. політехніка, 2006. – 292 с.
2. Дудар Т. Г. Основи логістики: навч. посіб. / Т. Г. Дудар, Р. В. Волошин. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 163 с.
3. Кальченко А. Г. Основи логістики / А. Г. Кальченко. – Київ: Знання, 1999. – 136 с.

Яковчук А.А., студентка групи МЕМ-6, ФНБПМВ
Науковий керівник - Грабчук І.Л., к.е.н., доцент
Державний університет «Житомирська політехніка»

Роль лідерства в міжнародному менеджменті

З посиленням глобалізації та розвитком технологій компанії мають справу з більш складними викликами, такими як різноманітність культур, гнучкість управління, конкуренція на міжнародному рівні. Лідерство стає ключовим фактором у спрощенні цих складних умов і досягненні успіху в глобальному бізнесі, тим самим відіграючи важливу роль для забезпечення успішного міжнародного менеджменту.

Лідерство в міжнародному менеджменті проявляється у здатності впроваджувати ефективні стратегії, які враховують різноманітність культур та потреб різних ринків. Вміння створювати та управляти різномірними командами, що складаються з фахівців з різних країн, стає необхідністю. Лідери також повинні бути гнучкими та відкритими до використання різних методів управління, щоб адаптуватися до місцевих умов та забезпечити ефективне функціонування компанії в будь-якому країні. Крім того, лідерство в міжнародному менеджменті включає в себе вміння будувати ефективні міжкультурні відносини, сприяючи розвитку співпраці та взаєморозуміння між різними національностями та етнічними групами. Це стає основним фактором у побудові стійких та успішних міжнародних бізнес-спільнот.

Вітчизняні науковці В. Томах, Т. Дорошенко та Ю. Тимошенко відзначають, що «лідерство виступає формою прояву впливу на поведінку людей. Воно більшою мірою засноване на соціально-психологічних контактах й соціально-психологічних методах управління з метою досягнення цілей підприємства завдяки гармонізації інтересів підприємства та інтересів команди лідера, прагнення досягнути синергетичного ефекту» [2, с. 2].

Лідерство характеризується такими наступними ключовими ознаками, такими як:

- активна ініціатива та високий рівень діяльності особи в розв'язанні спільних завдань команди;
- глибоке розуміння завдань учасників команди та загальної ситуації;
- значний вплив на інших членів команди;
- відповідність у своїй поведінці соціальним нормам, цінностям та установкам, що прийнятим у команді та організації;
- виражені особисті якості, які є еталоном для команди [1, с. 30].

На наш погляд, лідерство має важливе значення для міжнародного менеджменту, тому що:

1. Лідерство встановлює напрямок для команди та орієнтує її на досягнення спільних цілей. В міжнародному контексті, де можуть бути різні культурні та мовні бар'єри, лідер повинен мати чітку візію та здатність комунікувати ефективно.

2. Лідерство стимулює команду до досягнення високих результатів шляхом мотивації та мобілізації ресурсів. У міжнародному менеджменті це особливо важливо через різноманітність команд та потенційні культурні різниці.

3. У міжнародному середовищі зміни є необхідними для адаптації до нових ринків, технологій та конкурентної обстановки. Лідерство відіграє ключову роль у сприйнятті та управлінні цими змінами, створюючи атмосферу відкритості та гнучкості.

4. Лідерство формує корпоративну культуру та сприяє ефективній комунікації в міжнародних командах. Здатність лідера розуміти та враховувати культурні особливості різних груп допомагає зберегти гармонію та сприяє спільному розвитку.

5. Лідерство вимагає вміння приймати стратегічні рішення, що враховують глобальний контекст та потреби різних ринків. Ефективний міжнародний лідер повинен мати глибокі знання про глобальні тренди та конкурентну ситуацію.

Отже, лідерство є важливим фактором для успішного функціонування міжнародних організацій та підприємств, оскільки воно забезпечує єдність, мотивацію та ефективність в умовах глобальної конкуренції.

Список використаних джерел

1. Нестуля О.О., Нестуля С.І., Кононець Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної. Полтава: ПУЕТ, 2020. 232 с.

2. Томах В., Дорошенко Т., Тимошенко Ю. Стилі лідерства та їх вплив на управління підприємством. *Економіка та суспільство*, (60). 2024.С. 1–7.

**Яремчук А.В., студент групи МВ-3
Науковий керівник - Войтюк О.С.
доктор філософії з історії та археології,
ст. викладач кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська Політехніка», м. Житомир**

Зовнішня політика провідних країн Європи у контексті розбудови системи міжнародних відносин з Україною

У сучасній геополітичній динаміці спостерігається стрімке розгортання подій, що вимагає ретельного наукового осмислення свідомими членами суспільства взаємозв'язків між державами Європейського континенту. Світ стає все більш взаємопов'язаним, а події в одній країні можуть мати значний вплив на інші. Європейський Союз є одним з найважливіших політичних та економічних блоків у світі. Нині держави Європи зіткнулися з низкою геополітичних викликів, зокрема таких як війна в Україні, міграція та тероризм. Міжнародні відносини між Україною і провідними країнами Європи набули нового виміру. Дослідження та розуміння цих викликів та того, як кожна з країн Європи на них реагує, допоможе краще оцінити наше майбутнє.

Підтримка України у протистоянні російській агресії є пріоритетом для багатьох європейських держав. Тому дослідження зовнішньої політики провідних країн Європи є вкрай актуальним для розуміння сучасної ситуації та майбутніх перспектив нашої співпраці. Метою цієї наукової розвідки є висвітлення особливостей географічного розташування, наявності природних ресурсів, політичної системи і ключових аспектів зовнішньої політики провідних європейських держав, а також їхньої позиції стосовно російської агресії та напрямків розбудови системи міжнародних відносин з Україною.

Європа - це частина світу, яка розташована в північній півкулі світу. На півночі омивається водами Північного Льодовитого океану, на заході - Атлантичного океану, на півдні - Середземного моря. На сході та південному сході вона відокремлена від Азії Уральськими і Кавказькими горами, Каспійським і Чорним морями. Нині «Європа» це вже не тільки географічна територія, а й спільні цінності незалежності та демократії, поваги до людини та її прав і свобод. У мінерально-сировинному потенціалі країн Європи спостерігається значна акумуляція родовищ нафти та газу, кам'яного та бурого вугілля, залізної руди, марганцю, хрому, бокситів, міді, цинку, олова і ртуті. Диспозиція Європейського континенту характеризується домінуючою питомою вагою резервуарів ртутних руд, також є значні запаси піриту, марганцевих та цинкових руд, вугілля, калійних солей, хрому, свинцю, апатитових руд, бариту і флюориту. Перші два європейські нафтові родовища були відкриті у Франції в м. Пешельбронн та в Україні в м. Дрогобич (у 1813 р. та 1810 р. відповідно). Загальна площа нафтогазових басейнів в Європі 2,8 млн. км², основні запаси нафти та газу знаходяться та контролюються Великою Британією та Норвегією, також значні запаси газу є у Нідерландах. Одним з найбагатших ресурсів Європи є вугілля. Так, на початку XXI ст. вони становили приблизно 1,220 мільярдів тон (15,2% світових запасів). Найбільші запаси знаходяться в Німеччині, Великобританії, Україні, Польщі, Чехії, Угорщині, Болгарії, Румунії та Франції [1]. Внаслідок втрати контролю над частиною українського Донбасу у 2014 р., де зосереджувалася значна частка промислових потужностей держави, спостерігалось зменшення споживання нафтопродуктів і природного газу, проте водночас скоротилися обсяги вуглевидобутку на підконтрольних територіях. Ці чинники спричинили суттєві трансформації у структурі забезпечення країни власними паливно-енергетичними ресурсами і сприяли розвитку міжнародної співпраці у цій галузі з європейськими державами [2].

З початком повномасштабної агресії росії проти України міжнародна співпраця нашої країни з багатьма ключовими дійовими особами на міжнародній арені зосередилася, насамперед у воєнно-політичній, військово-технічній та оборонній сферах. Це стосується: надання Україні військово-політичної підтримки з боку партнерів, що включало засудження дій російського керівництва та допомогу у протистоянні загарбницькій війні; вживання міжнародною спільнотою невідкладних заходів, спрямованих на припинення бойових дій, виведення російських військ з України та відновлення миру; організації отримання Україною міжнародної технічної допомоги для посилення існуючих та набуття нових спроможностей Збройних Сил України; підготовці особового складу ЗСУ за кордоном, а також розширення напрямів співробітництва з відповідними структурами ЄС та НАТО. З 2022 р. Україна співпрацювала в цій галузі, зокрема з такими країнами як: США, Польща, Німеччина, Туреччина, Велика Британія, Швейцарія, Австрія, Фінляндія, Австралія, Данія, Італія, Чехія, Нідерланди, Швеція, Литва, Латвія, Естонія, Норвегія, Японія у контексті надання ними військового озброєння для підвищення обороноздатності та розвитку військового потенціалу України, а також гуманітарної та інших видів допомоги [3].

Насамперед, в контексті нашої теми хочемо розглянути такі європейські країни як Польща, Франція, Німеччина, Швейцарія та Велика Британія.

Польща була другою країною у світі, яка створила і прийняла власну конституцію. Поляки - це демократи з моменту народження. Ще з історії ми знаємо про існування в Польщі дворянської демократії, яка гарантувала обраним дворянам можливість вирішувати долю своєї країни. Сучасна Польща не зраджує своєму минулому, нині вона є багатопартійною республікою з двопалатним парламентом, в який згідно демократичними цінностями може потрапити кожен громадянин. Система правління у Польщі базується на тричленному поділі влади поміж законодавчою, виконавчою та судовою владою. Законодавчий орган влади - Національні збори, що складаються з Сейму та Сенату. Сейм - нижня палата, що складається з 460 депутатів, які обираються на чотири роки шляхом таємного голосування. Йому також підпорядкований вищий контрольний орган Польщі - Верховна Контрольна Палата. Сенат - це верхня палата, що складається з 100 сенаторів, які обираються шляхом прямого всенародного таємного голосування на чотири роки. Виконавча влада належить Раді Міністрів та Президенту, чий термін повноважень становить п'ять років. У 1999 р. в країні запроваджено новий територіальний поділ держави на гміни, повіти і воєводства, в яких управління здійснюється як урядовими структурами, так і органами місцевого самоврядування [4]. Сучасна Польща репрезентує собою регіон Європейського континенту, який демонструє економічну та політичну стабільність, позиціонує себе не лише як сприятливого, а й потужного та безпечного сусіда в геополітичному вимірі.

До нападу РФ на Україну у 2014 р. Німеччина тісно співпрацювала з кремлем. Після захоплення росією українського Криму і спонсорування бойових дій на сході України, уряд Німеччини засудив дії Москви стосовно порушення міжнародного права та відіграв провідну роль у запровадженні санкцій ЄС щодо росії (хоча із застосуванням вкрай обережної політики). Також Німеччина виступала проти будь яких спроб США скасувати «Північний потік» через свою сильну залежність від поставок газу з Росії через цей газопровід. З інавгурацією Д. Трампа на посаді президента США відносини між цими країнами зазнали значного погіршення через розбіжності у питаннях торгівлі, енергетичної залежності від росії та, зокрема, недостатнього рівня фінансування НАТО. Однак після розгортання повномасштабного вторгнення РФ в Україну у 2022 р. ситуація в Берліні зазнала кардинальних змін - попередня зовнішньополітична стратегія країни щодо РФ піддавалася нищівній критиці за надмірну довірливість і м'якість, що зумовило необхідність вибудови нового, більш жорсткого та енергетично незалежного курсу. Форма правління в Німеччині - республіка з елементами федерального устрою. Головою держави є Федеральний Президент, який обирається на всенародному голосуванні на п'ятирічний термін. Найвищим законодавчим органом є двопалатний парламент, який складається з Бундестагу (Національна Рада) та Бундесрату (Федеральна Рада). Бундестаг складається з 736 депутатів, які обираються прямим голосуванням на 4 роки. Бундесрат складається з 69 обранців, кожен з них є членами уряду земель. Виконавчим органом влади є федеральний уряд, на чолі якого знаходяться Федеральні міністри та Федеральний Канцлер. Це вказує на великий потенціал політичної системи, незважаючи на нещодавні політичні помилки, що пов'язані з імміграцією зі Сходу. Через це знизився рівень популярності уряду країни [5]. Нині Німеччина залишається економічно розвиненою і достатньо впевненою в собі країною, тим самим вона зберігає та посилює свою домінуючу позицію не тільки на європейській, але й на світовій політичній арені.

З 2012 р. новий Президент Франції Ф. Олланд затвердив нову загальнонаціональну зовнішню політику, пов'язану із тісною співпрацею з Німеччиною, веденням боротьби з радикальними ісламістами в Африці, а також конфлікту між росією та Україною (з 2014 р.). Він провів в Африці дві військові операції: «Сервал», яка відбувалася в столиці Малі Бамако - французькі військові змогли зупинити захоплення столиці радикальними ісламістами, а також «Сангарис», метою якої було - відновити мир в ЦАР і припинити там релігійне насилля. Франція також була однією з перших європейських країн, що приєдналася до США у бомбардуванні Ісламської держави, Іраку та Леванту. Коли до влади в країні прийшов Е. Макрон, він вирішив відродити європейський проект як спосіб відновити французьке лідерство. Звичайно, французький уряд не може повністю замінити уряд США. Але в умовах, коли імідж, глобальна роль і довіра до Вашингтона є невизначеними, європейці відчують, що в їх політично-лідерському просторі існує вакуум, який хтось має заповнити, і Франція повинна принаймні спробувати це зробити. Франція - це суверенна унітарна демократична республіка. Країна має республіканську президентсько-парламентську форму правління. Виконавча влада представлена Радою Міністрів, які призначаються за погодженням між Президентом і Прем'єр-міністром. Він відповідає за економічну та внутрішню політику, може видавати декрети загального застосування, керує діяльністю Уряду, контролює законодавство та забезпечує його виконання. Законодавча влада належить Парламенту який складається з Сенату та Національних зборів. Сенатори обираються шляхом непрямого загального голосування на термін у шість років. Загалом налічується 348 сенаторів, з яких: 305 - представники метрополії, 9 - представники іноземних територій, 6 - члени французького співтовариства та 12 - громадяни Франції, які проживають за кордоном. Депутати Національних зборів обираються прямими виборами на основі загального виборчого права. Палата депутатів складається з 577 депутатів, які обираються на п'ятирічний термін. З них 555 - представники метрополії та 22 - представники іноземних територій [6].

Після поразки в битві під Маріньяно у 1515 р., а особливо після Тридцятилітньої війни у XVII ст., Швейцарією було прийнято рішення перейти до політики нейтралітету у зовнішніх відносинах, що остаточно було визнано на Віденському конгресі у 1815 р. Таким чином країна закріпила свій нейтралітет як

найважливіший інструмент швейцарської безпеки та зовнішньої політики. Перш за все ця доктрина відзначилася під час I та II Світових воєн, а також «Холодної війни». Нині домінуюча частка громадян Швейцарії консолідована навколо переконання про доцільність збереження зовнішньополітичного курсу держави, фундаментом якого виступає доктрина нейтралітету. Швейцарія - федеративна парламентська республіка. Політична система країни заснована на Федеральній конституції 1848 р.. Відтоді повноваження федерального уряду, права народу та політичне різноманіття збільшилися. Важливою рисою політичної системи Швейцарії є свобода прийняття рішень, яка виражається, з одного боку, у федеративному устрої держави, з другого - у принципі прямої демократії. Політична система Швейцарії включає три рівні: влада розподілена між Конфедерацією, 26 кантонами і більш ніж 2172 громадами. Форма уряду визначена у конституції для конфедерації і кантонів, форма-демократична республіка, у формі прямої чи представницької демократії. Законодавчим органом є Парламент, який складається з двох палат - Національної ради (200 членів) та Ради кантонів (46 членів). Федеральна рада (уряд) складається з семи членів Федеральної ради, які обираються новообраним парламентом на спільному засіданні обох палат строком на чотири роки. Інститут федеральних радників, який інкорпорує представників найвпливовіших політичних сил і реалізує концепцію колегіального керівництва державою на засадах консенсусу між його членами, утворює корпоративний орган главенства, здійснюючи за допомогою механізму узгодженої демократії провідну роль у детермінації векторів розвитку країни. Водночас згідно з конституційними нормами жоден із радників не наділений повноваженнями одноосібного виконавчого лідерства, а всі рішення ухвалюються колегіально на підставі принципу рівності його складових елементів. Слід зазначити, що народні представники обираються кожні чотири роки. У двох кантонах (Аппенцель-Іннерроден і Гларус) кантональні голосування та вибори проводяться підняттям руки на головній площі адміністративного центру: ця форма демократичного механізму участі у прийнятті рішень називається *Landsgemeinde* [7].

Зовнішньополітична стратегія Великої Британії полягає у промоції відповідних нормативних стандартів, наданні підтримки країнам-членам Організації Північноатлантичного договору та проєкції глобальної присутності задля реалізації власних зовнішньополітичних інтересів. З 1990-х рр. уряд Великої Британії втручався у військові конфлікти та миротворчі операції, брав участь у гуманітарних програмах, збільшував витрати на допомогу іншим країнам, був одним із засновників Міжнародного суду, а також визначав пріоритетом боротьбу зі зміною клімату та сприяв розвитку вільної торгівлі у світі. Політична система Сполученого Королівства є однією з найстаріших у світі, вона є результатом тривалої еволюції протягом багатьох століть. Загальновідомо, що політична система Великої Британії та Північної Ірландії є конституційною монархією. Королівська влада була обмежена у 1640 р. за допомогою *Magna Carta Liberatum* – «Великої Хартії Вольностей». Політичні звичаї і традиції не обмежуються вузькою сферою політичного життя або однією частиною політичної системи, вони діють майже у всіх сферах, де здійснюється політична влада. Уся вища законодавча влада належить двопалатному парламенту, що складається з Палати громад і Палати лордів. Нині Палату лордів можна назвати «великим анахронізмом», що складається зі спадкових лордів. Палата представників відіграє провідну роль у парламенті, де на відміну від Палати лордів, її склад регулярно оновлюється після загальних виборів. Оскільки тут приймаються всі державні закони, вона має значний вплив на британське політичне життя. Члени Палати громад складають основу уряду, який формується її політичними партіями. Вони служать до п'яти років і складаються з 650 членів від кожного з виборчих округів країни. Вища виконавча влада у Великобританії сьогодні належить Кабінету Міністрів, який визначає державну політику в усіх сферах життя країни [8].

Таким чином, розбудова системи міжнародних відносин з Україною передбачає поглиблення політичного діалогу, економічної співпраці, культурних та гуманітарних зв'язків між Україною та провідними європейськими країнами. Зовнішня політика провідних європейських країн щодо України спрямована на всебічну підтримку нашого суверенітету та територіальної цілісності, протидію російській агресії та розбудову міцної системи міжнародних відносин, що базуватиметься на принципах поваги до міжнародного права та демократичних цінностей.

Список використаних джерел

1. Країни світу і Україна: енциклопедія. В 5 т. Т. 1: Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / гол. ред. Кудряченко А. І. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 564 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0014467> (дата звернення: 29.04.2024).
2. Деркач Т. В. Енергетична ефективність: необхідність чи самоціль? *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. Вип. 11, 2020. С. 54-61. URL: <file:///C:/Users/temp/Desktop/15899-Article%20Text-31453-2-10-20200810.pdf>. (дата звернення: 29.04.2024). DOI: 10.26565/2310-9513-2020-11-06.
3. Войтюк О.С. Міжнародна співпраця України в оборонній галузі в умовах сучасних геополітичних загроз. Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції «Національна безпека в умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття», 7-8 грудня 2023 року. Житомир: Житомирська

політехніка, 2023. С. 460-464. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/460.pdf>. (дата звернення: 29.04.2024).

4. Освітній портал. Республіка Польща. URL: <https://zen.in.ua/pravovi-sistemu-svitu/polscha-respublika-polscha>. (дата звернення: 29.04.2024).

5. Ірклієнко А. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ДВОПАЛАТНОГО ПАРЛАМЕНТУ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА. *Підприємництво, господарство і право*. № 11, 2020. С. 175-178. URL: <http://www.pgpr-journal.kiev.ua/archive/2020/11/31.pdf>. (дата звернення: 29.04.2024). DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.11.30>.

6. Особливості зовнішньої політики Франції та військова допомога Україні. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/01/12/osoblyvosti-zovnishnovi-polityky-francziyi-ta-vijskova-dopomoga-ukrayini/>. (дата звернення: 29.04.2024).

7. Switzerland. Political System – Facts and Figures URL: <https://www.eda.admin.ch/aboutswitzerland/en/home/politik-geschichte/politisches-system/politisches-system-der-schweiz---fakten-und-zahlen.html>. (дата звернення: 29.04.2024).

8. Чістякова І.М., Кривдіна І.Б. ОСОБЛИВОСТІ БРИТАНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. Серія: Міжнародні відносини. Т. 14. № 2, 2022. С. 160-168. URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1121/1255>. (дата звернення: 29.04.2024). DOI: 10.15421/352234.